

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Bakalářská práce
Lobbyování v Evropské komisi – analýza vztahů zájmových skupin a
Evropské komise na základě Bouwenovy teorie

Autor: David Šlachta

Vedoucí práce: Mgr. Karolína Spurná

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Lobbyování v Evropské komisi – analýza vztahů zájmových skupin a Evropské komise na základě Bouwenovy teorie“ vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Ve Olomouci, dne

Jméno Příjmení

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucí své bakalářské práce, slečně magistře Karolíně Spurné, za její čas a cenné rady, které mi věnovala v průběhu psaní práce.

Obsah.

ÚVOD	1
1. TEORETICKÁ ČÁST	6
1.1 Definice lobbingu	6
1.2 Základní teoretické přístupy k lobbingu	8
1.2.1 Teorie korporativismu/neokorporativismu.....	8
1.2.2 Teorie pluralismu	11
1.2.3 Exchange teorie a resource dependency teorie.....	13
1.3 Teorie přístupu Pietera Bouwena	15
1.4 Legislativa EU a lobbing	20
2. ANALYTICKÁ ČÁST	23
2.1 Zahraniční politika.....	23
2.2 Kultura a vzdělávání	26
2.3 Zemědělství	31
ZÁVĚR	34
ABSTRAKT	37
ABSTRACT	38
PŘÍLOHY	39
PRAMENY	47
LITERATURA	52

Úvod

Lobbing v Evropské unii (dále jen EU) patří k problémům, jež se s touto institucí spojují už od jejího vzniku a mají vliv na její fungování. I proto je této problematice věnována zvýšená pozornost. Sama Evropská unie se v posledních letech lobbingem aktivně zaobírá a to především způsobem jak jej učinit co nejefektivnějším tak, aby výhody lobbingu byly zachovány, ale zároveň aby se tento proces stal co nejvíce transparentním pro občany EU. Evropská komise, jejímž vztahem k problematice lobbingu jsem se rozhodl se zabývat, je v této otázce velice aktivní. Byla první institucí, která se k oblasti působení zájmových skupin na úrovni EU vyjadřovala, a to dokonce již od Amsterodamské smlouvy v roce 1992. Právě z této instituce vzešel také v roce 2008 nápad na vznik registru pro zájmové skupiny, který by měl být výrazným milníkem ve vztahu zájmových skupin a všech institucí EU.

Pro analýzu vztahu zájmových skupin a Evropské komise jsem se rozhodl, protože právě Evropská komise disponuje exklusivním právem navrhopat legislativu EU a v této počáteční fázi se otevírá velká možnost pro zájmové skupiny jak legislativu ovlivnit. Z toho důvodu se také domnívám, že je důležité se problematice zájmových skupin věnovat, jelikož mají na vznikající legislativu vliv, a tím pádem i určitý dopad na občany EU. Důležitým bodem je již zmíněná snaha o transparentnost vztahu zájmových skupin a institucí EU, která je potřebná k často zmiňované snaze o snížení demokratického deficitu mezi EU a jejími občany. Tedy i v této oblasti může lobbing a jeho regulace být užitečnou součástí. Navíc je určité usměrnění lobbingu zájmových skupin důležité k zabránění případné korupci.

Obecným cílem mé práce je analyzovat působení zájmových skupin na úrovni Evropské komise s pomocí teorie Pietera Bouwena a prozkoumat interakci mezi oběma aktéry, ke které právě podle této teorie dochází. Tato teorie vychází z dalších přístupů, tzv. exchange modelu a resource dependency modelu. Je důležité poznamenat, že oba přístupy zdůrazňují právě interakci mezi dvěma aktéry, která je ale pro oba aktéry výhodná.

Tuto teorii poté budu aplikovat na tři oblasti, k jejichž vytvoření jsem využil právě Rejstřík transparentnosti, který EU zřídila¹. Jelikož jde o tři oblasti, musel jsem zvolit shodný referenční bod, který by pro všechny byl využitelný. Má analýza tedy zahrnuje zájmové skupiny registrované od 1.11.2014, což je datum, kdy začal mandát nejnověji

¹Následný popis v textu vychází z rozložení této stránky: <http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/search.do?locale=cs&reset=>

zvolené Evropské komise. Konečné datum je 1.1.2019. Poté následoval úkol zvolit vhodné pododdíly zájmových skupin tak, aby odpovídaly co nejvíce dělení Pietera Bouwena. Ten je dělí na samostatné firmy, asociace a konzultanty (Bouwen 2002: 376-377). Z oddílu 1 tedy zahrnuji odborné poradenské společnosti a samostatně výdělečně činné poradce. Právnícké kanceláře jsem se rozhodl vynechat, z protože jejich registrace je problematická a vzhledem ke své povaze nezveřejňují mnoho údajů, jelikož chtějí chránit své klienty (Evropská Komise 2009: 3). Z druhého oddílu jsem zahrnul pododdíly podniky a skupiny, a také obchodní a podniková sdružení. Oddíly think tanků, nevládních organizací a organizací zastupujících církev jsem nezahrnul, jelikož nezapadají do Bouwenovy kategorizace. Poslední zahrnuté pododdíly jsou ze šestého oddílu, jde o regionální struktury, jiné veřejné orgány a nadnárodní sdružení. Rozhodl jsem se zahrnout pouze zájmové skupiny s kanceláří přímo v Bruselu, jelikož předpokládám, že díky tomu budou mít lepší možnosti lobbování vzhledem k tomu, že právě zde se nachází i sídlo Komise. Zahrnul jsem všechny úrovně zájmů vyjma celosvětových, jelikož ty opět nezapadají do teoretického rámce, ze kterého vycházím. V sekci činnosti jsem zahrnul pouze položku expertní skupiny Komise a další podobné subjekty, jelikož má práce se zabývá pouze Evropskou komisí.

Dále mě již zajímaly jen konkrétní oblasti. Zde jsem se rozhodl kvůli velkému množství nabízených oblastí spojit jich několik do jedné větší skupiny, která by měla společného jmenovatele. Po delší úvaze jsem si stanovil celkem tři takové skupiny. První skupinu jsem nazval zahraniční politika a zahrnul jsem do ní následující oddíly: Evropská politika sousedství, Humanitární pomoc a civilní ochrana, Mezinárodní spolupráce a rozvoj, Ostraha hranic a bezpečnost, Zahraniční věci a bezpečnostní politika, Vnější vztahy. Druhou skupinou je kultura a vzdělání, do ní jsem zařadil oblasti Kultura, Kultura a média, Mládež, Sport, Vzdělání a odborná příprava. Poslední skupinu tvoří zemědělství, do ní patří oblasti Zemědělství a Bezpečnost potravin. Vyhledané údaje z rejstříku jsem poté využil v analytické části mé práce.

Analýza je rozdělená do tří částí, v každé je analyzována jedna z celkově tří oblastí. Dohromady je analyzováno 81 subjektů. Každá oblast má mezi 24-30 subjekty. Zajímá mne vždy složení v dané oblasti podle oddílů tak, jak jsou nadefinovány v Rejstříku, kromě toho pak beru v úvahu konkrétní právní formu každého subjektu, tedy zda se jedná o firmu, národní asociaci, evropskou asociaci nebo jiný subjekt. Taktéž zahrnuji zda a kolik zájmových skupin v dané oblasti je členem expertní skupiny Komise či dalších podobných

subjektů, ale pouze těch, které mají spojení s dotyčnou oblastí, tedy se zahraniční politikou, zemědělstvím či kulturou.

Využití rejstříku s sebou přináší ale i určitá omezení. Tím hlavním je, že rejstřík je dobrovolný, tudíž zde nejsou registrovány úplně všechny subjekty provádějící lobbying v Komisi. Dalším výrazným problémem je poté fakt, že zaregistrované subjekty v některých případech uvádějí jako oblasti svých zájmů všechny, které jsou v nabídce, tedy ne každá skupina se zahrne do oblastí ve kterých skutečně vykonává svou aktivitu. To navíc znamená, že dochází k opakování některých zájmových skupin ve více oblastech. I přes tyto potíže jde stále o nejlepší nástroj k získání podrobných dat o lobbyingu v EU.

Má hlavní hypotéza, kterou budu v práci ověřovat, zní: *Samostatné firmy mají nejlepší přístup k Evropské komisi a naopak u národních asociací můžeme zaznamenat nejnižší míru přístupu.* Pro zodpovězení této hypotézy využívám následující výzkumné otázky: *Jaký druh zájmových skupin lobbuje nejvíce v Komisi, v oblasti zahraniční politiky a dostává Komise především informace od asociací?*

Jaké zájmové skupiny zabývající se zemědělstvím nejvíce usilují o přístup k Evropské komisi a jaký typ informací nabízí výměnou za přístup?

Jsou v oblasti kultury neaktivnější národní asociace? Pokud ne, jaký druh zájmových organizací se v této oblasti prosazuje?

Všechny otázky vychází z definovaných skupin a teorie přístupu Bouwena.

Svou roli také hraje forma lobbyingu, tedy zda skupiny a firmy mají v Bruselu své vlastní vyslance, zda působí v rámci národní asociace či jsou zastupovány nějakou třetí stranou, které platí peníze za lobbování přímo v Evropské komisi. Má práce bude tzv. cross-case study, jelikož jde o kvalitativní vícepřípadovou studii s přibližně 80 zahrnutými případy. Právě tento typ se využívá, když se studie místo jednoho případu zaměřuje na větší množství případů. Konkrétně se jedná o cross-sectional variantu této studie (Gerring 2007: 20; 27-28).

Tato práce bude začínat definicí samotného pojmu lobbying a to jak obecně, tak zároveň s využitím definice přímo od EU a také tím, co to vlastně jsou zájmové skupiny a jak je lze definovat. Poté se budu zabývat teoretickou částí, která se skládá z představení teorií, které Bouwen využil k sestavení své vlastní teorie a které jsou zároveň hlavními teoretickými přístupy v oblasti lobbyingu. Jedná se o kooperativismus, pluralismus, exchange teorii a resource dependency teorii. Následuje popis hlavní teorie přístupu Pietera Bouwena. Poté se již věnuji analytické části, která je rozdělena do tří velkých kapitol. Nechybí závěrečné shrnutí celé práce.

Jelikož lobbying představuje rozsáhlé téma, věnuje se mu mnoho autorů různým způsobem. Někteří zkoumají lobbying skrze přístup zájmových skupin k institucím (Bouwen 2002; Henning 2004), jiní zkoumají míru vlivu zájmových skupin jak na národní úrovni, tak na úrovni EU (Bernhagen and Brauningner 2005; Schneider and Baltz 2004). Stále se také vede debata o to, jak vlastně měřit úspěšnost/neúspěšnost zájmových skupin při lobbyingu a jaké faktory mají na výsledek dopad (Mahoney 2007). Mnozí autoři také zkoumají lobbying v EU z hlediska zavedených teorií pro lobbování v národních státech jako korporativismus či pluralismus (Burns and Carson 2002; Beyers and Kerremans 2007, Bunea 2014). Asi nejdominantnější je zaměření se na lobbying v rámci určité oblasti, jako je zemědělství, tabákové odvětví nebo například finance a obchod na úrovni EU (Henning 2004; Costa et al. 2014; Bouwen 2009; Falco 2019).

Z česky psané literatury jsem využil publikaci Karla B. Müllera, Šárky Laboutkové a Petra Vymětala, *Lobbying v moderních demokraciích*. Publikace slouží jako výborný úvod do toho, co vlastně lobbying je, zabývá se i obecnou problematikou regulace lobbyingu, a poté konkrétně regulacemi lobbyingu v několika státech a také na úrovni EU. Zároveň uvádí čtenáře do problematiky samotných zájmových skupin, zabývá se jejich definicí a typologií. Samotnému lobbyingu v EU zde bohužel není věnováno příliš prostoru. Lobbying v EU se už zcela věnuje publikace Davida Coena a Jeremyho Richardsona, *Lobbying the European Union: Institutions, actors and issues*, ta už se zabývá lobbyingem i v jednotlivých institucích EU a také jednotlivými sektory lobbyingu. U každé instituce se dále zabývá také tím, co zájmové skupiny dané instituci přináší a proč jsou pro danou instituci důležité. Čerpal jsem také z oficiálních zdrojů, především ze *sdělení Komise*, či *Bílé knihy*, které se týkaly Rejstříku zástupců zájmových skupin. Pro dílčí teorie zabývající se lobbyingem jsem využil např. knihu Davida B. Trumana *The Governmental Process*, která se zabývá pluralismem. O korporativismu pak velmi dobře pojednává např. Philippe C. Schmitter v textu *Still the century of corporatism*. Pro obě původně sociologické teorie byla užitečná kniha od Petera Blaua *Exchange and power in social life*. Jak jsem již zmínil, teoretický rámec vychází z práce Pietera Bouwena, *Corporate lobbying in the European Union: the logic of access*, přínosem byla také jeho aplikace této teorie ve výzkumu *A comparative study of business lobbying in the European Parliament, the European Commission and the Council of Ministers*. Za velice podstatnou knihu k problematice zájmových skupin považuji *The external control of organizations* od Pfeffera a Salancika. Velkou část mých zdrojů tvoří *Rejstřík zástupců zájmových skupin*, kromě něj jsem velké množství informací čerpal i z webových stránek některých zájmových skupin.

1. Teoretická část

1.1 Definice lobbingu

Cílem této kapitoly je hlavně vysvětlit, co to vlastně lobbing je, jak jej chápat a jak jej definovat. Pokud se zaměříme na vymezení pojmu lobbing a vynecháme ta, která lobbing chápou jako vstupní halu či zastřešený průchod, budeme mít tři základní vymezení. Lobbing jako „*skupina osob zabývajících se ovlivňováním zákonodárců nebo jiných veřejných činitelů ve specifické záležitosti; jako snaha ovlivnit veřejné činitele za účelem vyjádření souhlasu či nesouhlasu s konkrétním opatřením či návrhem nebo jako snaha ovlivnit úředníka, aby jednal určitým způsobem*“ (Vymětal 2010: 17). Ideální definice lobbingu by tedy měla: odlišit lobbing od prosazování zájmů prostřednictvím volených zástupců, vymežit lobbing jako zdroj informací a expertíz, jasně vymežit aktéry lobbingu a vymežit cíle lobbingu (Vymětal 2010: 18). Jelikož má práce se zabývá lobbingem v Evropské komisi je vhodné se podívat, jak sama Komise definuje lobbing. Podle Zelené knihy EK z roku 2006 „*znamená „lobbování“ veškeré činnosti vykonávané s cílem ovlivnit formulování politiky a rozhodovací procesy evropských orgánů*“ (Evropská Komise 2006: 4).

Dále Evropská komise definuje lobbing jako:

1) Legitimní součást demokratického systému, bez ohledu na to, zda jej provádějí jednotliví občané či společnosti, organizace občanské společnosti a další zájmové skupiny nebo společnosti jednající v zastoupení třetích stran (odborníci na veřejné záležitosti, expertní skupiny typu „think tank“ a právníci).

2) Pomoc a upozornění evropských orgánů na důležité problémy. V některých případech EU nabízí finanční podporu pro zajištění účinného vyjádření názorů určité zájmové skupiny na evropské úrovni (např. zájmy spotřebitelů, postižených občanů).

3) Zároveň by neměl být na evropské orgány vyvíjen přehnaný tlak nepřiměřeným lobbováním.

4) Pokud se lobbing snaží přispět k rozvoji politiky EU, musí být veřejnosti jasné, jaký přínos to pro evropské orgány má. Musí být také zřejmé, koho lobbující skupiny zastupují, jaké je jejich poslání a odkud čerpají finanční prostředky (Evropská Komise 2006: 5).

Komise již dříve definovala lobbing jako nástroj oboustranné otevřené komunikace, který může přispět k dosažení konsensuálních řešení (Evropská Komise 2001). Tato definice lobbingu jako komunikačního nástroje je spojena s Lesterem W. Milbrathem, podle něj tato komunikace nabývá tří podob: předkládání faktů, předkládání

jednostranných argumentů a vlivu veřejného mínění nebo příspěvků na volební kampaň (Milbrath 1960: 35-36). Jelikož mne zajímá vztah Evropské Komise a zájmových skupin, považuji výše zmíněnou konceptualizaci lobbingu za nejzásadnější pro mou práci.

Než se posunu dále, považuju za podstatné učinit ještě krátké vymezení mezi lobbingem a korupcí. Toto vymezení má svou podstatu, jelikož často dochází k zaměňování těchto dvou pojmů (Giovannoni 2011: 12). K tomu často dochází v souvislosti s praktikami z minulosti, kdy byl ještě lobbing považován za prosazování zájmů jakýmkoliv způsobem (Vymětal 2010: 29). Zmatení může přetrvávat i dodnes, zejména díky tomu, že oba pojmy nemají úplně přesně stanovené hranice a definice. Při snaze definovat korupci narazíme na podobný problém, jako u lobbingu (Tamtéž 2010: 30). Za asi nejvhodnější lze považovat vymezení J. S. Nye tedy, že korupce je: „*zneužití postavení pro dosažení soukromého (rodinného, osobního nebo i úzce skupinového) finančního, statusového nebo jiného zisku služeb či protisluzeb*“ (Nye 1967: 419). V současné době je snaha o oddělení lobbingu a korupce viditelná v postupech usilujících o větší transparentnost politických procesů a veřejné správy. Kromě toho v mnoha státech a organizacích, jako je i EU dochází k právní regulaci lobbingu nebo k samoregulaci v podobě etických kodexů (Vymětal 2010: 31). I přes určité podobnosti tedy lze konstatovat, že lobbing a korupce se od sebe liší především pokud jde o jejich legitimitu (Tamtéž 2010: 32).

Krátce je ještě potřeba vymežit pojem zájmová skupina, který se v mé práci taktéž vyskytuje. Na rozdíl od problematiky politických stran se u zájmových skupin setkáme s poměrně malým množstvím definic (Fiala 1999: 52). Až příliš často se navíc hledí na to, zda zájmové skupiny prosazují politické požadavky, což vede k nepřesným definicím (Tamtéž 1999: 54). Za asi nejpřesnější definici lze považovat tu od Ulricha von Alemanna, která definuje zájmové skupiny jako „*dobrovolně utvářené sociální jednotky s určitými cíli a s určitým – na dělbě práce spočívajícím – vnitřním členěním, které se snaží uskutečnit individuální, materiální a ideové zájmy svých členů ve smyslu potřeb, užitku a ospravedlnění, přičemž to dělají uvnitř malé jednotky a /nebo vůči skupinám, organizacím a institucím* (Alemann 1987: 30). Výhodou této definice je to, že je dostatečně široká aby zahrнула velké spektrum zájmových skupin a také je postupně vystavěna, Alemann začíná chápáním organizace, pak se věnuje pojmu zájem a teprve na tomto základu nabízí svou definici organizovaných zájmů (Fiala 1999: 57).

1.2 Základní teoretické přístupy k lobbingu

Jak již bylo napsáno v úvodu mé práce, hlavní teorií se kterou budu pracovat je Bouwenova teorie přístupu. Jak sám Pieter Bouwen ale poznamenává, jeho teorie nestojí úplně sama o sobě, nýbrž vychází z dalších teoretických přístupů, které byly využity při její tvorbě a se kterými spolupracuje. Jako mnoho dalších prací týkajících se lobbingu i ta Bouwenova vychází ze dvou základních teorií spojovaných s působením zájmových skupin, konkrétně jde o pluralismus a korporativismus/neokorporativismus (Bouwen 2002: 366). Dále využil původně sociologickou, tzv. exchange teorii a také resource dependency teorii. Právě kombinace těchto teorií byla nejvíce přínosná pro jeho práci (Tamtéž 2002: 367). Zvláště poslední dvě jmenované teorie jsou spolu úzce propojeny.

Abychom tedy mohli plně pochopit Bouwenovu teorii je potřeba věnovat pozornost i výše zmíněným výchozím teoriím ze kterých autor vychází. Cílem následující části bude tedy představit jednotlivé výchozí teorie. Stručně se budu věnovat vždy historii a rozvoji dané teorie, popsány budou její základní charakteristiky, poté se budu věnovat aplikaci dané teorie na úrovni EU, což také pomůže určit jaké rysy těchto teorií aplikoval do své práce Pieter Bouwen a jaké charakteristiky se promítly skutečně do rámce EU.

1.2.1 Teorie korporativismu/neokorporativismu

Již v 19. a na začátku 20. století výrazně vzrostl význam i síla korporací a dalších zájmových skupin. Tomu napomohl i růst obchodních vztahů ve společnosti a také růst ekonomiky, což mělo za následek zvětšující se sílu některých producentů a zaměstnavatelů a to vedlo k ustanovení prvních organizovaných zájmů (Zabkowicz 2014: 12). Kořeny korporativismu ale sahají už do roku 1820, kdy ve své knize *Philosophy of Right*, Hegel popsal korporativní asociace jako druhý základ státu, společně s rodinou, což bylo vnímáno, jako volání po vzniku korporativního státu (Kenworthy and Streeck 2005: 443). Své využití v praxi pak korporativismus našel ve fašismu 20. století, kdy byl praktikován jako vztah silného a dominantního státu se zájmovými skupinami (Zabkowicz 2014: 12). Po 2. světové válce byl korporativismus využit zejména k zajištění sociálního míru tím, že státy daly prostor odborům a dalším zájmovým skupinám aby se mohly podílet na tvorbě politiky (Ottaway 2001: 5). V tomhle období se již hovořilo o neokorporativismu a svůj největší rozmach zažil v 70. letech (Molina, Rhodes 2002: 305). V 80. a 90. letech poté došlo k úpadku neokorporativismu, zejména kvůli změnám v ekonomice a trhu, ránou pro neokorporativismus bylo také opuštění Keynesyánské ekonomiky a nástup finanční

liberalizace (Tamtéž: 306, 309). Současný stav neokorporativismu je tedy neustálou otázkou debaty.

Je dobré odlišit i pojmy korporativismus a neokorporativismus, jelikož jsou oba často využívány. Korporativismus se váže především k režimům v nichž hrál dominantní roli stát, který autoritářským způsobem organizoval a kontroloval zájmové skupiny (Adams 2002: 7). Kromě toho korporativismus předpokládá existenci sociální struktury, ve které jsou funkce odpovídající sociální dělbě práce rozděleny mezi jednotlivé korporace. Ty sdružují zástupce zaměstnanců a zaměstnavatelů v rámci téhož oboru a následně reprezentují konkrétní zájmy ve veřejné sféře a politické aréně (Říchová 2000: 177). Korporativismus jako název byl poté zdiskreditován díky svému spojení s nedemokratickými a autoritářskými režimy, jako byly Hitlerovo Německo či Francovo Španělsko (Laboutková 2010: 155). V kontextu liberální teorie se poté začal využívat pojem neokorporativismus, právě kvůli spojení korporativismu s nedemokratickými režimy. Neokorporativismus se liší od korporativismu i tím, že zájmové skupiny nejsou státu bezvýhradně podřízeny a jde o dobrovolnou dohodu mezi státem a zájmovými organizacemi (Laboutková 2010: 155-156). I zde zůstává stát hlavním aktérem, ale připouští větší roli zájmovým skupinám a narozdíl od korporativismu je ochotný s nimi jednat a konzultovat některé záležitosti (Adams 2002: 8).

Jelikož obě teorie sdílí společné charakteristiky a na ty se nyní chci zaměřit budu v následující části užívat oba pojmy. Určit základní znaky neokorporativismu není vůbec jednoduché, jak podotýká přední odborník na tuto teorii Phillipe Schmitter. Podle něj je základem snaha o zprostředkování zájmů. Upřednostňuje právě tento termín, jelikož je těžko určit, zda zájmové skupiny své zájmy skutečně prosadí (Wilson 1983: 106). Jiní teoretici chápou neokorporativismus třeba jako způsob tvorby politiky. Pro tyto experty pak je alternativou vláda stran (Lehmbruch 1979: 150). Nejčastěji využívanou a pravděpodobně také nejlepší definicí neokorporativismu je Schmitterova definice, která říká, že: *„Korporativismus může být definován, jako systém reprezentace zájmů ve kterém jsou jednotlivé zájmy organizovány do omezeného počtu povinných, nekompetitivních, hierarchicky organizovaných a funkcionálně odlišných kategorií, které jsou organizovány či přímo vytvořeny státem a je jim garantován reprezentativní monopol v rámci jejich kategorie výměnou za artikulaci požadavků a podpory dané skupiny“* (Schmitter 1979: 13). Tato definice je mnoha odborníky vnímána jako nejlepší, jelikož obsahuje rysy, které lze využít při empirické studii korporativismu (Wilson 1983: 108). Dalším klasickým rysem je, že se konají tzv. multipartitní jednání mezi státem a organizacemi zastupujícími různé

zájmy, které se díky těmto jednáním podílejí na tvorbě politiky nebo se ji alespoň snaží ovlivnit (Burns, Carson 2002: 132). Jednou z výhod je také větší zapojení periferních aktérů do procesu tvorby politiky. Tito periferní aktéři se často spojí do jednoho segmentu se silnějšími organizacemi a společně poté mají větší šanci ovlivnit výstupy politik, které je zajímají (Burns, Carson 2002: 134). Je potřeba mít na paměti, že u obou korporativistických teorií má zásadní roli stát. Právě stát organizuje zájmové skupiny se kterými bude jednat a určuje, které zájmové skupiny to budou, především na základě toho, jaké jsou národní zájmy. Od těchto organizací pak očekává, že na oplátku státu pomohou provádět jeho politiku a program. Stát tedy musí být hlavním manažer, ředitel a finální arbitr (Adams 2002: 5-6). Díky spolupráci se státem pak mají tyto zájmové skupiny privilegované postavení vůči jiným nestátním orgánům (Laboutková 2010: 156). Shrnuto, neokorporativismus zdůrazňuje vyjadřování zájmů skrze vysoce organizované a stabilní vztahy mezi vládou a zájmovými organizacemi. Stát se vůči zájmovým organizacím chová intervencionisticky jelikož určuje své vztahy s těmito skupinami (Burns, Carson 2002: 134). Nejčastěji zmiňovanými státy s tímto systémem jsou Rakousko, skandinávské státy a Německo (Laboutková 2010: 157).

Nyní se budu věnovat fungování neokorporativismu v EU. Základním rozdílem pro fungování neokorporativismu v EU je fakt, že Evropská unie není klasickým státem v Evropském či mezinárodním smyslu. Místo toho je potřeba EU vnímat jako novou formu supra-nacionální autority, která ale stále vychází ze silných národních autorit. Podstatným rozdílem je také fakt, že funkce a role institucí v EU jsou nejasné a často se přesouvají (Burns, Carson 2002: 139, 142). Odborníci, kteří se neokorporativismem v EU zabývají mohou být rozdělení na dvě skupiny. Ta první v podstatě odmítá existenci jakýchkoliv prvků neokorporativismu v EU, což také vychází z jejich chápání neokorporativismu jako přítomnosti monopolistických a hierarchických zástupců pouze odborů a kapitálu. Druhá skupina připouští přítomnost prvků neokorporativismu, například Grunert upozorňuje na přítomnost neokorporativismu při řešení krize se železem v 80. letech (Gorges 1996: 7-8). Už Římská smlouva se zmiňovala o ideji vytvoření tripartitního dialogu skrze tzv. Economic and Social Committee (ESC). To mělo určitým zájmovým skupinám poskytnout privilegovaný přístup k EU. Nicméně díky konzervativním vládám 80. let, ESC nikdy nedokázalo naplnit svůj potenciál (Streeck 1991: 6). Už zde lze ale vidět první snahu o zahrnutí neokorporativistických prvků. V souvislosti s neokorporativismem někteří autoři poukazují také na roli Komise, která se snaží o uspořádání a organizaci svých vztahů se zájmovými skupinami, podobně jako národní státy (Charrad 2009: 10; Gorges 1996: 29).

Komise také v 70. letech nejvíce usilovala o vytvoření tripartitního dialogu, hlavně se zástupci odborů a byznysu, ale neuspěla. V 80. letech to zkusila Komise znovu a i díky jednáním se zájmovými skupinami se jí podařilo přesvědčit členské státy o potřebě „sociálního dialogu“ (Gorges 1996: 113-114). I dnes můžeme v EU najít neokorporativistické prvky a to v sektorech, které se vyznačují dobře organizovanými a jasnými mechanizmy. V takových sektorech pak vznikají organizační charakteristiky neokorporativního systému. Za takovéto sektory lze považovat například oblasti farmacie či energetiky, zde vznikají jasná centra vyjednávání a moci, která budou homogenní a bude jasně určeno členství, celý systém pak vykazuje znaky uzavřenější struktury (Burns, Carson 2002: 156-158). I přesto, že se EU výrazně liší od národních států, lze vidět, že prvky neokorporativismu se v ní vyskytují (Michalowitz 2002: 37, 50) a proto je validní využití neokorporativismu v teoriích zájmových skupin a vztahu k EU.

1.2.2 Teorie pluralismu

První zmínky o teorii pluralismu pocházejí již ze slavného díla *Federalista*, ve kterém James Madison zmiňuje, že mechanismy nové americké ústavy byly vytvořeny tak, aby vyvažovaly interní konflikty mezi frakcemi a jednotlivými zájmy (Cigler and Loomis 2002: 2). Navíc, podle Madisona regulace těchto různorodých zájmů má být jedním hlavních úkolů moderní legislativy (Truman 1951: 5). Klasický pluralismus pak je spojován především s angloamerickou demokratickou tradicí a politology Arthurem F. Bentleyem, Davidem B. Trumanem a Robertem Dahlem (Laboutková 2010: 151). Za model pluralismu zájmových skupin jsou považovány především tedy Spojené státy americké (Zabkovicz 2014: 10). Bentley vnímal pluralitní vládnutí jako neustálý proces řešení konfliktů mezi zájmovými skupinami a za jednu ze zájmových skupin považoval také vládu (Laboutková 2010: 151). Truman vychází z Bentleyho a tvrdí, že tyto konflikty nejsou výrazem nestability vlády a je podle něj mylné je tak interpretovat (Říchová 2000: 148). Věnoval se také rovnováze působení zájmových skupin, která je podle něj v pluralismu zajištěna tím, že žádný zájem není nadřazen druhým. Stát vnímal jako neutrálního arbitra. (Laboutková 2010: 152). Dahl svůj pluralistický přístup zahrnul do své teorie polyarchie. V rámci této teorie předpokládá, že společenské zájmy jsou organizované a že si vzájemně konkurují. Podstatným znakem jeho polyarchie je totiž absence zvýhodňování jedinců či skupin před ostatními (Říchová 2000). Evropské pojetí pluralismu a jeho aplikace se lišily od amerického pojetí natolik, že se stalo základem tzv.

korporativního pluralismu, který je charakteristický působením organizačně samostatných korporací v politických procesech (Laboutková 2010: 153).

I přes různorodost konceptu pluralismu lze identifikovat určité obecné charakteristiky, které jsou společné pro většinu pojetí této teorie. Pluralismus dává zájmovým skupinám relativně velkou možnost přístupu, ovšem tento přístup ke státu nezíská každá skupina. Aby mohla skupina přístup získat a ovlivnit politiku musí mít silné zdroje, jelikož stát si nevybírá s kým bude jednat, ale nechává zájmové skupiny mezi sebou volně soutěžit (Burns and Flam 1987: 380). Skupiny, které jsou ve volné soutěži úspěšnější tedy získávají lepší přístup a větší šanci, aby jejich zájmy byly nejen vyslechnuty ale i vzaty v potaz při tvorbě legislativy (Truman 1951: 321). Pluralismus se tedy zaměřuje spíše na kompetitivnost mezi zájmovými skupinami, stát na rozdíl od korporativismu méně intervenuje do oblasti zájmových organizací a nevytváří s nimi strukturované vztahy (Burns and Carson 2002: 134). Tato teorie tedy pohlíží na působení zájmových skupin podobně, jako na působení ekonomických organizací na volném trhu. Díky pestrosti zájmů podle pluralistů není možné aby jeden zájem dlouhodobě převážil nad ostatními, tyto konkurující zájmy by se měly navzájem kontrolovat a omezovat (Laboutková 2010: 151). Ve státech s pluralistickým uspořádáním vztahů se zájmovými organizacemi mají také větší šanci k prosazení se nové zájmy. Díky volné soutěži mají větší šanci na úspěch, než v korporativistickém uspořádání, kde by musely čekat až jim dá přístup samotný stát (Adams 2002: 9).

Nyní se zaměřím na pluralismus v souvislosti s EU. Podle některých EU vykazovala především od období 70. let 20. století spíše prvky pluralismu než korporativismu. Vztahy EU se zájmovými skupinami jsou totiž mnohdy organizačně fragmentované a méně hierarchicky uspořádané, než jak je tomu u korporativismu. EU má často menší kontrolu nad vztahem zájmových skupin se svými členy a stejně tak příliš nevěnuje pozornost vztahu mezi asociacemi a jim podřízenými skupinami (Streeck 1991: 6). A jak jsem již naznačil v předchozí sekci, velmi nízká intervence státu (v tomto případě EU) do oblasti zájmových skupin je jedním z typických znaků pluralismu. I v 90. letech se objevovaly argumenty, že pomalejší růst životní úrovně a integrace evropského trhu povedou k redukci kolektivního vyjednávání, které je typické pro korporativismus. Navíc díky mnoha přístupovým bodům k EU, které mohou zájmové skupiny využít se zvyšuje méně centralizovaný a fragmentovanější lobbying. Tato pozorování vedla k názoru, že v EU převládá spíše pluralistický přístup nad korporativistickým (Zabkowiec 2014: 16). Streeck spatřuje nárůst pluralismu i ve zvyšující se roli regionů v EU. Regiony totiž podle něj

nemají kapacitu potřebnou k tomu, aby své vztahy s EU transformovaly do korporativistického vztahu, ale svou narůstající rolí v EU se stávají dalším aktérem na už tak pluralistické scéně (Streeck 1991: 20-21). Z pluralismu vychází i jiné teorie zabývající se vztahem EU a zájmových skupin, například tzv. chameleon pluralism. Ten zjednodušeně řečeno znamená, že Komise mění svůj přístup k pluralismu v závislosti na tom, jaký typ legitimacy (zda output či input) chce dát své politice (Decre 2015: 10-11). Další teorií vycházející z pluralismu je tzv. elitní pluralismus. Podle něj si již Komise vybírá své partnery a tím vytváří rozlišení na „insiders“ a „outsiders“. Přístup už není tedy dostupný pro všechny stejně, nejčastěji je dán trans-evropským organizacím s velkou politickou váhou. Tento přístup již kromě pluralismu spojuje i prvky korporativismu (Tamtéž 2015: 10). Místo klasického pluralismu se nabízí i tzv. neo-pluralismus, ve kterém by političtí lídři přestali být pouze neutrálními arbitry a pomohli by podreprezentovaným zájmovým skupinám pobídkami či dotacemi, což se také v některých případech děje a Komise dává pobídky ve snaze vyvážit sílu obchodních společností (Tamtéž 2015: 7). Jak je vidět pluralismus je v rámci EU vlivnou teorií, která může nabrat mnoho podob, ale základ zůstává věrný jeho typickým charakteristikám.

1.2.3 Exchange teorie a resource dependency teorie

Tyto dvě teorie jsem se rozhodl spojit do jedné kapitoly protože jsou spolu propojeny, jelikož obě zdůrazňují jak důležitá je pro organizace výměna zdrojů (Bouwen 2002: 368). Navíc spojení těchto teorií tvoří základ Bouwenova přístupu (Tamtéž 2002: 367). Prvně popíši základy exchange teorie i proto, že tato teorie byla popsána dříve (Levine and White 1961, Blau 1964) než resource dependency teorie (Pfeffer and Salancik 1978). Jelikož se jedná původem o sociologické teorie, zabývám se zde pouze jejich aplikací na zájmové skupiny. Exchange teorie vychází z ekonomické teorie výměny, ale u politické výměny nehovoříme o „zboží“, které by mohlo být finančně ohodnoceno (Charrad 2009: 7). Základním předpokladem exchange teorie je, že organizace nebo instituce musejí vždy spolupracovat s dalšími, jelikož samy mají jen málokdy dostatek zdrojů k naplnění všech svých cílů. Pokud by se spoléhaly jen na sebe, velmi pravděpodobně by jejich funkce musely zůstat limitovány. To je způsobeno tím, že instituce samy nemají neomezeně zdrojů, což je nutí do interakce s dalšími organizacemi (Levine and White 1961: 586-587). Ideální definice toho, co je výměnou mezi organizacemi zní takto: „*Jde o dobrovolnou aktivitu mezi dvěmi organizacemi, která má následky pro realizaci jejich cílů a úkolů*“ (Tamtéž 1961: 588). Výhodou této definice, je

to, že na rozdíl od jiných, podle ní nemusí jít vždy o reciproční aktivitu, kterou zdůrazňují jiné podobné teorie (Cropanzano and Mitchell 2005: 875). Kromě toho tahle definice zdůrazňuje dobrovolnost takového vztahu a to, že výměna nemusí být pouze materiální (Levine and White 1961: 588). Dobrý příklad takové výměny na území Spojených států nabízí studie týkající se legislativy okolo odpadu (Browne 2002). Tato teorie je také považována za vhodnou pro studování vztahů mezi EU a privátními aktéry (Charrad 2009: 7).

Resource dependency teorie vznikla v 70. letech. O prosazení této teorie se významnou měrou zasloužila kniha *The external control of organizations* od Jeffa Pfeffer a Jerryho Salancika. Ze všech těchto teorií má právě resource dependency největší rozsah, kombinuje získávání síly v rámci skupin a teorii toho, jak zájmové skupiny kontrolují své externí prostředí (Cobb and Davis 2009: 3). Základním předpokladem je, že jakákoliv organizace pro své přežití musí zajistit zdroje a to ji nutí do interakce se svým prostředím (Lowery 2007: 50). Závislost v tomto přístupu vychází z toho, že organizace A má zdroje, které organizace B nutně potřebuje a nejsou jinde dostupné. Podstatné ale je, že mohou být situace kdy na sobě budou obě organizace (A i B) navzájem závislé. Organizace A sice bude mít zdroje, které organizace B nutně potřebuje, ale organizace B zároveň může být jediným zájemcem o tyto zdroje a tak vzniká vzájemná závislost (Cobb and Davis 2009: 6). Tato vzájemná závislost pomáhá redukovat nejistotu a nedůvěru ve vztahu těchto dvou organizací (Pfeffer and Salancik 1978). Organizace A může mít také navrch nad B jelikož vyhrožováním o ukončení dodávání zdrojů může organizaci B přinutit ke změně postoje (Cobb and Davis 2009: 6). To záleží vždy na kritičnosti zdrojů a na schopnosti organizace obstát i případně bez těchto zdrojů (Pfeffer and Salancik 1978: 46). Na tuto teorii lze tedy nahlížet jako na politický pohled na věc ukazující, jak externí aktéři mohou ovlivňovat chování organizací. Resource dependency teorie tedy může být aplikována i na analýzu lobbingu coby prostředku, kterým organizace ovlivňují své kompetitivní prostředí (Lowery 2007: 50). Důležitost zdrojů je často zmiňována v souvislosti právě s EU, jelikož návrhy EU často vyžadují detailní znalosti a přehled, čehož dokáží využít zájmové skupiny a právě takto usilují o získání vlivu (Beyers and Kerremans 2007: 4). Organizace získávají zdroje ze svého prostředí, ale i pro ně jde o nákladnou záležitost jelikož, jak již bylo naznačeno, interakce s externími organizacemi kvůli zdrojům mohou omezovat jejich autonomii (Tamtéž: 6).

1.3 Teorie přístupu Pietera Bouwena

Hlavní teorií ze které ve své práci vycházím je teorie přístupu od Pietera Bouwena. Tato teorie byla poprvé formulována v roce 2002 v textu *Corporate lobbying in the European Union: the logic of access*. Jelikož měřit přímo vliv zájmových skupin je obtížné, zaujímá tato teorie odlišný postoj. Místo na vliv se orientuje na přístup zájmových skupin k EU, ale zároveň zdůrazňuje, že přístup neznamená přímo vliv. Nicméně získání přístupu je nutnou podmínkou k tomu, aby zájmová skupina měla šanci ovlivnit legislativu EU (Bouwen 2002: 366). Na důležitost přístupu k tomu aby zájmové skupiny mohly mít šanci ovlivnit tvorbu legislativy upozornil i David Truman. Podle něj rozvíjení přístupu k institucím je jednou z hlavních činností zájmových skupin. Ať už lobbying probíhá v jakékoliv organizaci, přístup je vždy zásadní a pomáhá často určit i způsob lobbyingu (Truman 1951: 264).

Tato teorie zahrnuje i prvky klasických teorií zájmových skupin, pluralismu a korporativismu. Je kladen důraz na pluralitu zájmových skupin a na důležitost informací, což je typické pro pluralistickou teorii. To je kombinováno s důrazem na vzájemné vyměňování zdrojů, což je pro změnu typický znak korporativismu (Bouwen 2002: 366). Důležité pro pochopení lobbyingu v EU je uvědomění, že jde o vzájemnou výměnu mezi veřejnými a privátními aktéry. Nelze vnímat lobbying jako jednostrannou aktivitu směrem k institucím, i ty totiž potřebují kontakt s těmito privátními aktéry. Proto jsou do této teorie začleněny i resource dependency a exchange teorie, které zdůrazňují právě tyto prvky (Tamtéž: 368). Exchange teorie, původně sociologická, pomáhá analyzovat i zájmové skupiny v EU (Buholzer 1998). Podle ní můžeme na interakci veřejných organizací nahlížet jako na sérii vzájemných výměn, podstatné je, že výměna musí být reciproční, ale benefity nemusí být rozloženy mezi organizace rovnoměrně (Bouwen 2002: 368). Resource dependency se zaměřuje také na vzájemnou výměnu zdrojů, ale klade důraz na vzájemnou závislost mezi oběma organizacemi (Pfeffer 1997: 63). Tato vzájemná závislost pak může vést ke snaze o ovlivňování ze strany organizace poskytující zdroje. To v kontextu EU znamená, že instituce a zájmové skupiny jsou na sobě závislé, jelikož potřebují zdroje, které si vzájemně vyměňují. Instituce potřebují zdroje pro své fungování a zájmové organizace zase potřebují přístup (Bouwen 2002: 368). Důležité je taky nakolik jsou vyměňované zdroje pro obě strany kritické. Míra kritičnosti zdroje také vychází z resource dependency teorie (Pfeffer and Salancik 1978: 46-47).

Zdroje výměny jsou Bouwenem označovány jako tzv. *access goods*. Bouwen pracuje s tím, že aby zájmové skupiny dostaly přístup k dané instituci, budou chtít výměnou tyto instituce za poskytnutí přístupu určité „zboží“. A právě tímhle zbožím jsou tzv. *access goods*. Základem každého *access goods* jsou informace, podle jejich druhu můžeme rozlišit tři typy *access goods*.

Prvním typem je tzv. *expert knowledge*. Tento druh zahrnuje především expertízy a technologické detailní znalosti, které EU potřebuje ke tvorbě své legislativy (Bouwen 2002: 369). Takový typ informací byl identifikován již v dřívějších výzkumech (Buholzer 1998, Truman 1951 etc.). Podle Bouwena jsou nejlepšími poskytovateli tohoto druhu informací samostatné firmy mj. i protože mají velké výzkumné divize (Bouwen 2002: 376).

Druhý typ se nazývá *Information about European Encompassing Interest* nebo-li IEEI. Zde jde o informace od privátního sektoru o evropských zájmech. Zájmy se zde tedy sdružují na evropské úrovni (Tamtéž: 369, 370).

Poslední typ *access goods* se označuje jako tzv. *Information about the Domestic Encompassing Interest*, zkráceně IDEI. Tady jde především o informace na národní úrovni, tento druh informací se vyskytuje tam, kde se spojují zájmy na národní úrovni (Tamtéž).

Pro poslední dva jmenované typy platí, že *encompassing* informace se vyskytují tam, kde je více zájmových skupin zapojeno do tvorby jednoho konkrétního zájmu. Příkladem může být národní asociace, jelikož ta se snaží o shromáždování zájmů a potřeb svých členů. Podstatný je vždy rozptyl zájmů dané skupiny a to jakou skupinu lidí chce zastupovat. Kromě toho záleží také na tom, na jaké úrovni chce daná zájmová skupina působit, zda je tedy členem např. nějaké asociace (Tamtéž: 370).

Podstatné je vysvětlit i přímé propojení *access goods* s problémem legitimacy EU (Tamtéž). Nejprve je nutné rozlišit mezi input a output legitimitou (Scharpf 1999: 268). Input legitimita se zabývá rozhodováním v EU skrze participaci občanů a zájmových skupin. Output legitimita se pak zabývá celkově efektivitou EU při řešení problémů. Input legitimita souvisí s IEEI a IDEI, jelikož tyto dvě formy poskytují reprezentativní zájmy. Output legitimita je naopak úzce spojena s Expert Knowledge. Tento druh informací v podobě expertíz či analýz totiž poskytuje orgánům EU detailní znalost problematiky, čímž zvyšuje efektivitu při rozhodování EU o problémech a tím také přispívá k nárůstu output legitimacy (Bouwen 2002: 371).

Výše uvedené *access goods* jsou základem výměny mezi zájmovými skupinami a institucemi EU. Tento systém lze chápat jako nabídku a poptávku. Je důležité

nezapomínat na to, že zájmové skupiny přístup dostanou pouze tehdy, pokud jsou jejich access goods zároveň vyžadovány danou institucí. Je potřeba vždy analyzovat obě strany, jak poptávku ze strany institucí (v mém případě Evropské Komise), tak nabídku access goods ze strany zájmových skupin (Tamtéž: 372). Ne všechny zájmové skupiny ale mají stejné možnosti poskytování access goods. Jedním z hlavních prvků určujících, jaké access goods bude moci skupina poskytnout je to, jakou organizační formu si vybere pro lobbování v EU. Existují tři faktory, které pomáhají určit, jakou formu by zájmová skupina měla zvolit. Prvním je *velikost*, jelikož velké firmy si mohou dovolit lobbovat samy za sebe, mají k tomu dostatek zdrojů, naopak menší podniky se často musí spoléhat na kolektivní formy akce, jako jsou třeba asociace. Druhým faktorem je *ekonomická strategie*, jinou volí malé podniky a odlišnou mají zase velké národní firmy. Ekonomické strategie se poté transformují do strategie politické (Bouwen 2009: 10). Třetím faktorem je *domácí institucionální prostředí*, které je důležité pro pochopení toho, jak privátní aktér lobbuje ve svém státě i v EU (Beyers 2000: 211). Tyto faktory tedy pomáhají určit zájmové skupině organizační formu.

Kromě toho jsou zde dva další faktory, které mají vliv na kvantitu a kvalitu poskytovaných access goods, stejně jako na jejich efektivnost (Bouwen 2009: 11). Prvním je *počet vrstev*, které se zapojují do poskytování access goods. Rozlišujeme především tři možné vrstvy, individuální firma – národní asociace - evropská asociace (Bouwen 2002: 375). Čím více vrstev je zapojeno do poskytování access goods, tím pomalejší a komplikovanější toto poskytování bude (Schmitter and Streeck 1999: 76). Zde je nevýhoda například národních asociací, které se skládají ze dvou vrstev, první vrstvou jsou individuální firmy a druhou je národní asociace. Je ale nutné poznamenat, že encompassing access goods (jak IDEI, tak IEEI) vyžadují více vrstev pro účinné poskytování informací (Bouwen 2002: 376). Efektivita v poskytování access goods je také ovlivněna interními rozhodovacími procesy zájmové skupiny. To znamená, že samostatná firma s hierarchickou rozhodovací strukturou bude efektivnější při poskytování access goods než decentralizovaná a demokraticky organizovaná forma, jako asociace (Salisbury 1984: 67-68). Je potřeba ale podotknout, že pro vysokou kvantitu a kvalitu encompassing access goods jsou složité rozhodovací procesy nevyhnutelné. Svou roli může sehrát i pověst zájmové skupiny, která se odráží od její spolehlivosti a efektivity při poskytování access goods. Pozitivní reputace založená na poskytování kvalitních zdrojů může pomoci zájmové skupině k lepší výměně zdrojů s EU (Bouwen 2002: 376).

Nyní se budu věnovat tomu, jak organizační forma a faktory vyjmenované v předcházející části ovlivňují poskytování access goods, což se nám ukáže v diskuzi o třech hlavních organizačních formách zájmových skupin (Bouwen 2009: 11).

1) *Samostatné firmy*. Strategie firem mohou být regionální, národní nebo evropské. Velké firmy s národní strategií se nazývají tzv. národní šampioni. Ti nejlépe dokáží poskytovat IDEI. To, do jaké míry jde o „společné“ domácí zájmy je omezeno tím, že jde pouze o jednu firmu. Velké firmy s evropskou strategií jsou pak označovány jako tzv. evropští šampioni. Ti dokáží poskytovat IEEI. I zde ale je obtížné poskytovat skutečně „společné“ evropské zájmy, jelikož jde opět o jednoho evropského šampiona. Jak již bylo zmíněno samostatné firmy jsou nejlepší při poskytování expert knowledge, tedy technických a detailních znalostí.

2) *Asociace*. Asociace nejsou tak efektivní při poskytování expert knowledge jelikož se musejí vypořádat se širším okruhem problémů. Navíc efektivitu ztěžuje i komplikovaná organizační struktura, která má tři vrstvy, samostatná firma - národní asociace - evropská asociace. Z druhé strany díky tomu evropské asociace dokáží poskytnout společnou evropskou pozici k danému sektoru neboli IEEI. Národní asociace mají dobrý vztah se svou vládou a s firmami ve své zemi a proto dokáží poskytovat kvalitní IDEI. Stejně jako u evropských asociací ani ty národní nejsou příliš dobré v poskytování expert knowledge a i zde vše zpomaluje dvojrvtvá struktura, samostatná firma – národní asociace.

3) *Konzultanti*. Jelikož konzultanti neprosazují své vlastní zájmy, nedokáží poskytovat společné evropské či domácí zájmy. Expert knowledge mohou poskytovat pouze, pokud jsou sami experty v určité oblasti, což v Bruselu není příliš obvyklé. Omezené poskytování access goods konzultanty je kompenzováno vztahem konzultantů s jejich klientem. Právě klienti totiž mohou poskytnout často různé druhy zdrojů v závislosti na jejich organizační formě. Aby klient uspěl, musí se svým konzultantem sdílet své access goods, konzultant slouží k tomu, aby jeho access goods místo něj distribuoval do institucí EU (Bouwen 2002: 376-378). Celou výše popsanou strukturu přehledně vysvětluje tabulka č. 1².

² Tabulka, Bouwen 2002: 378

	<i>Best provided access good</i>	<i>Ranking of capacities to provide access goods</i>
Individual firm	EK	EK>IDEI>IEEI
European association	IEEI	IEEI>EK>IDEI
National association	IDEI	IDEI>EK>IEEI
Consultant	EK (client = individual firm) IEEI (client = European association) IDEI (client = national association)	EK>IDEI>IEEI IEEI>EK>IDEI IDEI>EK>IEEI

Tím jsme ale prozkoumali pouze stranu nabídky access goods. Nyní je potřeba se podívat na stranu poptávky, kterou v mém případě představuje jedna instituce EU, Evropská komise. Jelikož instituce jsou obvykle závislé na více druzích zdrojů, lze si práci zjednodušit a na základě resource dependency teorie hledat zdroje na kterých instituce závisí nejméně. Zde se objevuje již dříve použitý pojem kritický zdroj (Pfeffer and Salancik 1978, Jacobs 1974). Poptávka po zdrojích je založena na roli instituce v legislativním procesu, nejkritičtější zdroj bude ten, který instituce potřebuje pro naplnění své role (Bouwen 2002: 378). I samotná instituce bude více naslouchat požadavkům toho, kdo drží pro ni kritické zdroje (Pfeffer 1982: 193).

Evropská komise je nejvíce supranacionální institucí, jejímž cílem je podporovat společné evropské zájmy (Rometch and Wessels 1997: 214). Právě proto potřebuje dostávat informace o společných evropských zájmech (IEEI). Tento druh informací jí pomůže při identifikování těchto zájmů. Zároveň je ale Komise klíčovým aktérem při navrhování legislativy. Má exkluzivní právo legislativu navrhovat a při tomto procesu tvorby návrhů Komise vyžaduje především expert knowledge. Tyto informace jí totiž dodávají detailní a technické znalosti dané problematiky (Bouwen 2002: 379). Právě expert knowledge je tedy identifikováno jako kritický zdroj pro Komisi. Kvůli nedostatku zaměstnanců a problémům s rozpočtem je totiž Komise závislá na externích zdrojích těchto informací (Spence 1997: 71). Naopak při tvorbě legislativy Komise nevyžaduje IDEI. V této fázi zájmy členských států a národních asociací často nebývají ještě rozvinuty a proto zde nejsou využívány. Navíc, jak již bylo řečeno, Komisi zajímají především evropské společné zájmy. Zájmy členských států Komise bere v potaz spíše v pozdějších fázích legislativního procesu. Kromě toho, Komise má poptávku po informacích, které by jí pomohly snížit demokratický deficit a zvýšit input legitimitu. Ke zvýšení legitimacy

Komise hledá hlavně expert knowledge, což ji pomáhá efektivněji řešit podstatné politické otázky a tím se zvyšuje legitimita instituce (Bouwen 2002 379-380). Komise má pro zájmové skupiny ještě jednu podstatnou roli, právě tato instituce totiž může členský stát EU žalovat u Evropského soudního dvora, pokud daný stát neplní závaznou legislativu. A jsou to často zájmové organizace, které na porušení pravidel Komisi upozorní, zejména z důvodu, že jejich nenaplňování může zájmovou skupinu poškozovat. Aby však mohla být Komise upozorněna, musí zájmová skupina získat přístup (Hauser 2011: 694-695).

Shrnutο tedy, aby mohl být vysvětlen přístup zájmových skupin k institucím EU (v mém případě pouze k Evropské Komisi), je potřeba brát v úvahu jak poptávku, tak nabídku access goods. Access goods, které skupina nabízí musí být zároveň požadovány Komisí, aby získala zájmová skupina přístup k instituci. Podle resource dependency teorie, identifikování kritických zdrojů pro instituci umožní určit, kteří aktéři získají nejlepší přístup. Komise tedy bude odpovídat na požadavky těch aktérů, kteří kontrolují právě pro ni kritické zdroje a tito aktéři pak dostanou také lepší přístup (Tamtéž: 382). Na základě poptávky a nabídky po access goods tedy tato teorie usiluje o pochopení míry přístupu k institucím EU různými organizačními formami privátních aktérů (Tamtéž: 383). Jde tedy o alternativní přístup, na rozdíl od většiny studií, které se zabývají přímým vlivem lobbingu na legislativu, Bouwen k problematice přistupuje jinak a i to činí z jeho teoretického přístupu atraktivní nástroj pro výzkum lobbingu.

1.4 Legislativa EU a lobbing

Legislativní změny a smlouvy EU mají dopad i na aktivity zájmových skupin. Za velký nárůst lobbingu v 90. letech mohlo z velké části zavedení hlasování kvalifikovanou většinou v otázkách jednotného trhu, což mělo za následek zvýšení aktivity lobbistů. Aktivita byla značná právě v Komisi, např. Evropský parlament zažil větší úroveň lobbingu až v období po Maastrichtské smlouvě, kdy mu byly přiděleny podstatnější pravomoci (Coen 2007: 6 -7). Jelikož poslední zásadní smlouvou je Lisabonská smlouva, je zajímavé podívat se na její možný vliv na aktivitu zájmových skupin. Nejzásadnější změnou by mělo být rozšíření hlasování kvalifikovanou většinou, které by se mělo dotknout především Rady ministrů a právě díky této nové proceduře by se tato instituce mohla stát atraktivnější pro zájmové skupiny. Dochází také k posílení procedury spolurozhodování, což zvyšuje podstatu Evropského parlamentu, tím se pravděpodobně zvýší i zájem lobbistů (Hauser 2011: 682, 687). Samotná Lisabonská smlouva se lobbingu

dotýká především v článku 11, kde se píše, že: „*instituce mají vést otevřený a transparentní dialog se zastupujícími asociacemi a s občanskou společností*“ (Lisabonská smlouva 2008: 9), dále ten samý článek uvádí že: „*Evropská Komise má vést široké konzultace se skupinami za účelem zajištění transparentnosti a koherence akcí Unie*“ (Tamtéž). V Lisabonské smlouvě, konkrétně v článku 17 je také explicitně zmíněno, že Komise má dohlížet na aplikaci legislativy členskými státy, což jak již bylo naznačeno dříve, může mít taky vliv na aktivitu lobbingu (Tamtéž: 13).

Přímý vliv na lobbing pak má Transparenční iniciativa EK, která byla spuštěna v roce 2005 komisařem Simem Kallasem z Estonska. Mezi cíle této iniciativy již od jejího počátku také transparentnost lobbingu v EU. Dlouhé úsilí této iniciativy přineslo první úspěchy v roce 2008. Nejprve byl sepsán „kodex chování“ zájmových skupin, který musí při kontaktu s institucemi EU dodržovat. Dále byl v tom samém roce spuštěn první dobrovolný registr zájmových skupin, jehož úkolem je poskytnout veřejnosti transparentní informace o tom, kdo v unii lobbuje a kolik peněz za tuto činnost utratí. Nutno podotknout, že tento registr se týkal pouze Evropské komise a zahrnoval tři hlavní skupiny subjektů – profesionální konzultanty a právnické firmy, obchodní asociace a NGOs s think tanky. (Euractiv 2010). Komise se tak stala jedním z mála veřejnoprávních orgánů, které v oblasti lobbingu zavedly takovéhle opatření. Mnoho subjektů začalo registraci do rejstříku i přestože je pouze dobrovolná, ihned využívat. Mezi hlavní potíže patřily nejasnosti ohledně toho, co vše by měly zájmové skupiny zahrnout do výdajů na lobbing a také to, že se rejstřík týkal pouze subjektů lobbujících v EK (Evropská Komise 2009: 3-8). Ke změně došlo v roce 2011, kdy byl na základě dohody mezi Evropským parlamentem a Komisí zřízen společný Rejstřík zástupců zájmových skupin. Ten zahrnuje i zmíněný kodex chování, kromě toho došlo k rozšíření na celkem šest oddílů – think tanky se oddělily od NGOs, přidány byly organizace zastupující církve a náboženská společenství a jako poslední i organizace zastupující místní, regionální a obecní orgány, jiné veřejné či smíšené subjekty. Celkem šest oddílů má navíc vždy své pododdíly (Úřední věstník Evropské unie 2011). Tato interinstitucionální dohoda pak byla revidována v roce 2014, upřesňovala např. jednotlivé oddíly tak, aby byl usnadněn výběr správného oddílu nebo rozšířila kodex chování (Evropská komise 2014). I díky tomu, že se Rejstřík oběma institucím osvědčil, byl v roce 2016 vypracován návrh na přidání Rady ministrů jakožto další instituce. V roce 2019 pak byla zahájena interinstitucionální jednání o tomto návrhu (Evropská komise 2019). Největší výzvou zůstává udělat registraci v Rejstříku povinnou pro všechny subjekty, které chtějí lobbovat v EU. V tomto ohledu je velmi aktivní

Evropský parlament, který již dokonce vyzval Komisi, aby se tímto problémem zabývala (Cerulus 2014). Od svého vzniku tedy Rejstřík prošel poměrně důležitým vývojem a jak je vidět, další změny jej ještě pravděpodobně čekají, prozatím ale povinnost registrace či zapojení Rady ministrů zůstávají jen ve stádiu jednání. I přes určité nedostatky Rejstřík představuje velký pokrok v transparentnosti EU směrem k občanům.

2 . Analytická část

2.1 Zahraniční politika

Evropská unie dlouhodobě usiluje o vytvoření společné zahraniční politiky a jedná se o oblast ve které je Unie velmi aktivní. Tato oblast si prošla velmi dlouhým vývojem od debat v roce 1950, přes zřízení SZBP Maastrchtskou smlouvou až po zavedení postu Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku (Euroskop 2018). Kromě toho představuje zahraniční politika jednu z priorit EU (Evropská unie 2018). Cíle v této oblasti jsou podstatné, třeba zachování míru, upevňování mezinárodní bezpečnosti nebo posilování mezinárodní spolupráce (Evropská Unie 2019). Díky důležitosti je zahraniční politika zásadní pro výzkum v jakékoliv oblasti, tedy i v oblasti lobbingu. Jelikož EU nevydává mnoho přímé legislativy v této oblasti, nebude mít pravděpodobně ani Komise zájem o expert knowledge a proto předpokládám, že v této oblasti budou poskytovány především oba druhy encompassing goods. Pokud by se mé očekávání potvrdilo, měly by v této oblasti nejaktivněji vystupovat zejména asociace, které dokáží nejlépe tyto druhy „zboží“ produkovat. Za zahraniční politiku zde považuji vztah členských států EU vůči nečlenským státům, nikoliv vztah mezi členskými státy navzájem.

V této oblasti bylo analyzováno celkem 24 subjektů. Z oddílů měl největší zastoupení oddíl interní lobbisté a obchodní/podniková/profesionální sdružení, který zastupovalo 21 subjektů, tři subjekty patří do oddílu č. IV organizace zastupující místní, regionální a obecní orgány, jiné veřejné či smíšené subjekty atd. Vůbec nebyla zastoupena sekce č.1 odborné poradenské společnosti/právnícké firmy/samostatně výdělečně činní poradci. Nejvýraznějším pododdílem je poté ten s názvem obchodní a podniková sdružení, má 14 zástupců. Podstatnější je ale samotná právní forma jednotlivých subjektů uvedená v Rejstříku, jelikož ta ne vždy odpovídá zařazení do oddílu či pododdílu. Celkem 8 subjektů³ by odpovídalo svou právní formou samostatné společnosti/firmě, 14 zbývajících subjektů⁴ jsou různé formy asociace. Problematické jsou především belgické právní formy, tzv. AISBL a ASBL, což jsou v podstatě neziskové asociace, rozdílem u AISBL je, že má mezinárodní charakter, takže jejich cíl by měl mít vždy mezinárodní charakter (Lebbink 2012). Neziskové organizace podle oddílů v Rejstříku v mé práci zahrnuté nejsou, tyto ale podle registrace v Rejstříku spadají do oddílu interních lobbistů, který ve své práci mám zahrnut, tudíž i přes jejich specifickou právní formu, dává smysl do analýzy zahrnout i je.

³ viz Přílohy, Tabulka č.1, zdroj Rejstřík, autorova úprava

⁴ viz. Přílohy, Tabulka č.2, zdroj Rejstřík, autorova úprava

I přesto, že právní formou jde o neziskové organizace, velmi často fungují jako asociace na určité úrovni. Do žádné skupiny nezapadá CARwDR⁵, patří do poddodílu regionálních struktur, ale neuvádí svou právní formu.

Z celkem 8 samostatných firem/podniků, lze říct, že většina nemá zahraniční politiku jako primární zájem. Většina z nich se zaměřuje na jiné oblasti, např. udržitelný rozvoj (DNV GL, Snam), výrobu součástí do automobilu (ZF Friedrichshafen AG, Bridgestone Europe), výrobu alkoholu (Bacardi-Martini BV) či produkci železa (Salzgitter AG). Hlavní zájem v oblasti zahraniční politiky tedy souvisí s obchodováním a z iniciativ, které mají jednotlivé firmy uvedeny jako důležité, lze vidět, že i např. ekologické téma a udržitelný rozvoj jsou v jejich zájmu, což může také zahrnovat zahraniční problematiku, jelikož většina zmíněných podniků má své výroby i mimo EU. Z podoblastí v sekci zahraniční politiky, se nejvíce objevovala mezinárodní spolupráce a rozvoj (Rejstřík 2018, 2019). Jedinou samostatnou organizací s primárním zájmem v této oblasti by mohla být Swedish Association of Local Authorities and Regions (SALAR). I přesto, že má v názvu asociaci, do této kategorie byla zařazena, jelikož jako svou právní formu uvádí privátní organizaci. Má mezi svými iniciativami i migrační politiku, což se přímo týká zahraniční politiky (Rejstřík 2019). Navíc je členem expertní skupiny Komise zabývající se volným pohybem pracovní síly, což má také napojení na oblast zahraniční politiky (Register of Commission expert groups 2019). Omezené zde bylo hledání přímo na stránce firmy, kvůli faktu, že v angličtině jsou dostupné pouze omezené části stránek, většina je dostupná pouze švédsky.

Z 15 subjektů spadajících do kategorie asociací je zajímavé, že pouze jeden lze označit jako národní asociaci a to Bund für Lebensmittelrecht und Lebensmittelkunde e.V. de e.V. (BLL 2019). Jedná se o německou národní asociaci, která se zabývá potravinářským průmyslem. V oblasti zahraniční politiky prosazuje propagování německých potravin (Bll.de 2019). V Rejstříku jako svou oblast zájmu uvádí vnější vztahy (Rejstřík 2018). Jednoho zástupce mají i regionální asociace, tou je Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG). Jde o asociaci, která sdružuje vlámské města a regiony. V oblasti zahraniční politiky má mezi svými iniciativami v Rejstříku a také ve svém programu zdůrazněnou zejména bezpečnostní politiku, migraci a radikalizaci (VVSG 2019, Rejstřík 2019). Zbytek evropských asociací jsem rozdělil na tři skupiny podle hlavního zájmu. První skupinu tvoří asociace, které nešlo nikam zařadit, druhou tvoří

⁵ Cellule d'Animation du Réseau wallon de Développement rural

asociace zastupující střední a malé podnikatele a třetí skupinu tvoří ty, které mají jako primární zájem dopravu a přepravu. Mezi první skupinu patří European Confederation of Woodworking Industries, která se zabývá dřevařským průmyslem (Rejstřík 2019). V oblasti zahraniční politiky pak jako své zájmy uvádí vnější vztahy (Tamtéž). Další organizací jsou Low Impact Fishers of Europe. Tato organizace podporuje zejména malé a střední rybáře, v Rejstříku má mezi svými zájmy vnější vztahy, mezinárodní spolupráci a rozvoj, ale ani na stránkách asociace jsem nenalezl detailnější informace (Rejstřík 2018). Federation of European explosives manufacturers je aktivní v oblasti zahraničních věcí a bezpečnostní politiky (Rejstřík 2019). To dává smysl, jde totiž o evropskou asociaci sdružující 19 firem zabývajících se výrobou a distribucí výbušnin (FEEM 2019). CIRFS: European Man-made Fibres Association je asociací, která sdružuje textilní společnosti. Podle Rejstříku má zájmy v mezinárodní spolupráci a rozvoji, v ostraze hranic a bezpečnosti a také v zahraničních věcech a bezpečnostní politice (Rejstřík 2018). Zahraniční politika je pro tuto asociaci zajímavá pravděpodobně z toho důvodu, že sdružuje firmy i z Turecka či Japonska (CIRFS 2017). Poslední asociací v této skupině je European Network of Transmission System Operators for Gas, jde o evropskou asociaci jejímž cílem je vytvoření pan-evropského plynového systému (Entsog 2018). V Rejstříku uvádí ze zahraniční politiky pouze oblast vnějších vztahů (Rejstřík 2018).

V této oblasti figurují také tři subjekty zastupující malé či střední podnikatele. Confédération Européenne des Associations de Petites et Moyennes Entreprises je byznysová federace skládající se z asociací malých a středních podnikatelů (CEA-PME 2019). Podle Rejstříku se v oblasti zahraniční politiky zabývá evropskou obranou a bezpečností, a také migrací (Rejstřík 2018). Mezi pěti hlavními cíli má i internacionalizaci a zahraniční obchod (CEA-PME 2019). Podobnou organizací je European Small Business Alliance, která sdružuje také malé a střední podnikatele a má velmi podobné cíle (Rejstřík 2019). Poslední subjekt je Young Entrepreneurs for Europe, účelem je sdružovat mladé podnikatele, s cílem vytvořit pan-evropskou síť, která je spojovala a umožňovala jim internacionalizaci (European confederation of young entrepreneurs 2019). Zájmům v oblasti zahraniční politiky napomáhá i fakt, že do asociace patří podniky z Turecka či Albánie, které nejsou členskými státy EU (Tamtéž 2019).

Poslední skupinu tvoří asociace, které se primárně zabývají dopravou osob či přepravou zboží. Náleží zde Airlines for Europe, European Boatmen's Association, European Shippers Council, Union Internationale des Chemins de Fer (sdružuje železniční společnosti) a European Cargo Alliance. Tyto asociace mají v oblasti zahraniční politiky

velmi podobné zájmy, jde jim především o bezpečnost a také lobbují za lepší vztahy EU se třetími zeměmi, každá ve své oblasti (Rejstřík 2019; 2018).

Na základě předložené analýzy lze tedy pozorovat větší aktivitu ze strany asociací, nejvíce potom z oblasti evropských asociací. To indikuje skutečnost, že v oblasti zahraniční politiky jsou Komisi nejčastěji dodávány *Information about European Encompassing Interest*. To, že se v této oblasti neangažuje mnoho samostatných firem také dokazuje, že zde není zájem o expert knowledge. Z osmi samostatných subjektů, pouze jeden má v této oblasti primární zájmy. Asociace jsou v této oblasti aktivnější a lépe se prosazují. I přes komplexnost jejich vnitřního rozhodování jsou tedy v této oblasti efektivní. Na druhou stranu to není až tak překvapující, již pojetí zahraniční politiky jako vztahu mezi EU a třetími zeměmi napovídá větší aktivitě asociací, které velmi často mají partnery mimo EU. Navíc požadavky asociací v této oblasti budou mít pravděpodobně větší váhu než požadavky samostatné firmy už jen z toho důvodu, že se v zahraniční politice EU poslední dobou snaží působit jednotně a i proto ji zajímají spíše evropské zájmy.

2.2 Kultura a vzdělávání

Součástí EU je spousta různých kultur, což přispívá ke vzájemnému obohacování členských států, ale zároveň jde také o velkou výzvu se kterou je potřeba se vypořádat. Proto kultura patří do jádra zájmů EU. Kromě toho má také velký ekonomický význam, produkuje okolo 5,3 % HDP unie a zaměstnává okolo 7% občanů. Mimo to EU podporuje i vzdělání, velmi významným programem je v této oblasti zejména Erasmus+, kromě něj EU podporuje i rozvoj studia jazyků. Řada politik EU má prvky kultury, např. výzkum nebo regionální rozvoj. EU podporuje kulturu iniciativami jako je Evropský rok kulturního dědictví nebo program Kulturní Evropa na podporu kinematografie. Kromě toho EU podporuje nejrůznější festivaly, koncerty a další kulturní akce (Evropská Unie 2019). V oblasti sportu pak propaguje fair play a i sportovní oblast spadá do programu Erasmus+ (Evropská Unie 2019; Katarzyna 2019). Všechny tyto podoblasti jsem zařadil do oblasti kultury a vzdělávání. Minimálně kvůli značnému finančnímu dopadu má tedy výzkum lobbingu v této oblasti význam.

V této oblasti tedy vydává EU především nejrůznější iniciativy a programy, na druhou stranu zde jsou poměrně značné finance. Předpokládám tedy, že i v této oblasti bude největší množství zájmových organizací poskytujících encompassing goods, tedy

asociace. Očekávám více regionálních a národních asociací, jelikož si myslím, že by pro ně zrovna oblast kultury mohla být atraktivní.

Zde tedy bylo analyzováno celkem 29 subjektů, 23 jich patří do oddílu II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení, čtyři do oddílu VI - organizace zastupující místní, regionální a obecní orgány, jiné veřejné či smíšené subjekty a dva zastupují oddíl I – odborné poradenské společnosti/právnícké firmy/samostatně výdělečně činní poradci. Z pododdílů jsou nejčastěji, hned sedmnáctkrát zastoupena obchodní a podniková sdružení. Šest zájmových skupin spadá do kategorie samostatných firem⁶, 21 jsou asociacemi různého druhu⁷ a dvě organizace sice spadají do asociací, ale kvůli pododdílu odborných poradenských společností jsem se rozhodl je zařadit samostatně, patří totiž do oddílu I, který se poměrně výrazně svým charakterem liší od ostatních. Zastoupené právní formy se moc neliší od těch v předchozí sekci s výjimkou dvou, EEIG a GmbH. European economic interest grouping musí být založena alespoň dvěma firmami či lidmi, kteří již provozují danou činnost na nižší úrovni a zakladatelé musí pocházet ze dvou různých států EU (eur-lex 2016). Druhá forma je GmbH, jde o formu samostatné společnosti, která je častá v Rakousku či Německu (Hargrave 2019). Stejně, jako v předchozí oblasti i zde došlo k vyloučení subjektu CARwDR.

Jako první se budu zabývat opět samostatnými organizacemi. Nejdříve vezmu v úvahu ty, které se již vyskytly i v předchozí sekci. Jde o DNV GL, jejíž zájem v této oblasti se týká vzdělání a odborné přípravy, a ve svém oboru udržitelného rozvoje proto nabízí velké množství kurzů a výcviků pro zaměstnance (Rejstřík 2018, DNV GL 2019). Swedish Association of Local Authorities and Regions (SALAR) má v Rejstříku obecně uvedeny všechny možné podoblasti, podle stránek se zabývá stejně jako DNV podoblastí vzdělání (Rejstřík 2019, SKL 2019). Poslední společnost, která se již v mé předchozí analýze objevila je Bacardi-Martini BV. Podle Rejstříku má zájem v podoblasti kultury a médií (Rejstřík 2019). Zajímavé je, že v něm neuvádí zájem v podoblasti vzdělání, podle stránek společnosti je vzdělání v zodpovědnosti konzumace alkoholu významným cílem společnosti (Bacardi Limited 2019). Heineken je pivní společnost, která uvádí svůj zájem ve stejné podoblasti jako Bacardi (Rejstřík 2019). Bohužel o konkrétních cílech v této oblasti jsem nic nezjistil ani na stránkách firmy. European Sponsorship Association je na tom podobně jako SALAR, i přestože má v názvu asociaci, jako právní formu uvádí samostatnou firmu a proto ji řadím zde. Její hlavní podoblastí zájmů je taktéž vzdělání,

⁶ viz. Přílohy, Tabulka č.3, zdroj Rejstřík, autorova úprava

⁷ viz. Přílohy, Tabulka č.4, zdroj Rejstřík, autorova úprava

kromě toho uvádí také podoblast kultury a médií. Vzdělání nabízí v oblasti sponzoringu a marketingu (Rejstřík 2019). Poslední samostatnou firmou je DFL Deutsche Fußball Liga. Jde o německou fotbalovou ligu, proto v této oblasti má primární zájem a to v podoblasti sportu (Rejstřík 2019).

Nyní se zaměřím na různé formy asociací. V této oblasti jsou aktivní dvě asociace regionů. První z nich je Mission Opérationnelle Transfrontalière sdružující francouzské regiony, podle Rejstříku má zájmy v podoblasti kultury, vzdělávání a sportu (Rejstřík 2018). Podle stránek se tato asociace zabývá spoluprací s přeshraničními regiony, což zřejmě bude zahrnovat i kulturní záležitosti, v oblasti vzdělávání pak poskytuje semináře, týkající se toho typu spolupráce (The transfrontier operational mission 2019). Druhé regionální sdružení je opět VVSG. Toto sdružení flanderských regionů a měst v Rejstříku uvádí podoblasti mládeže, sportu a kultury (Rejstřík 2019). Detailnější informace jsem nenalezl ani na stránkách organizace, jejich mezinárodní část nefunguje příliš dobře.

Národní asociace jsou v této oblasti také pouze dvě. První z nich je FEDIL. Tahle organizace spojuje lucemburské společnosti fungující v odlišných sektorech. Na úrovni EU je tato asociace také členem BUSINESSEUROPE a má svou reprezentaci přímo v Bruselu. Mezi své podoblasti zájmů uvádí v této kategorii kulturu a média, společně se vzděláváním a odbornou přípravou (Rejstřík 2019). Klade důraz především na vzdělání a získání mladých lidí do svých řad. Kulturní rozměr členů této asociace vychází z jejich mezinárodního prostředí díky poloze Lucemburska (FEDIL 2019). Belgian & Luxembourg Federation of Automotive & Two-wheeler Industry, jak již název napovídá se zaměřuje na automobilový průmysl. I přesto, že jde o spojení dvou států přišlo mi logičtější zařadit tuto asociaci zde. Podoblasti zájmů jsou kultura a média a také vzdělávání. V oblasti kultury je přínosem například organizace European Motor Show Brussels, což je významný evropský autosalon (Rejstřík 2018).

Vzhledem k tomu, že zde je 17 evropských asociací, rozhodl jsem se pro řazení podle podoblastí zájmů. V podoblasti mládeže a sportu je výrazně aktivní pouze jedna organizace a to EuropeActive. Jde o evropskou asociaci sdružující organizace zabývající se zdravím a fitness. Její EuropeActive EU affairs tým se zaměřuje na evropské úrovni na různé iniciativy včetně vzdělání a propagování sportu. Tato organizace je také členem hned tří expertních skupin Komise, z nichž hned dvě se týkají sportu (Rejstřík 2019).

Druhou skupinu tvoří tři organizace se zájmem v podoblasti kultury. U dvou z nich můžeme pozorovat, že jde o jejich primární zájem. První je Fédération Internationale des Associations de producteurs de Films Headquarters, která reprezentuje zájmy v oblasti

filmů a filmových producentů. Je také členem expertní skupiny EK, Cinema expert group. Kromě toho má zájmy také v podoblasti vzdělání a odborné přípravy (Rejstřík 2018). Ke kultuře EU přispívá i podílením se na pořádání filmových festivalů (FIAPF 2019). Jako druhá je News Media Europe, ta reprezentuje zájmy v oblasti zpravodajského a informačního průmyslu. Sekundární zájem má také v oblasti vzdělávání (Rejstřík 2018). Konkrétně se zabývá především svobodou tisku, digitalizací zpravodajství a ochranou obsahu (News media Europe 2019). Poslední je CIRFS. Zabývá se ručním zpracováním textilu, jako podoblast zájmu v této sekci označuje kulturu. Ani na stránkách asociace jsem bližší cíle v této oblasti nenašel a v Rejstříku uvádí tato asociace velké množství podoblastí, na základě čehož usuzuji, že kultura není primárním zájmem (Rejstřík 2018).

Poslední skupinu tvoří 13 asociací, které mají zájem v podoblasti vzdělávání a odborné přípravy. Samostatně analyzuji dvě asociace patřící do oddílu I, pododdíl odborné poradenské společnosti. Jde o Oksigen Lab a European Cosmetics Responsible Person Association (Rejstřík 2018). Prvně jmenovaná se zabývá poradenstvím pro menší podniky, nabízí jim kurzy a tréninky pro rozvoj společnosti, což je právě rozměr vzdělávání a odborné přípravy (Oksigen Lab 2019). Druhá zmíněná asociace se zabývá poradenstvím v oblasti kosmetiky a bezpečnosti produktů. V podoblasti vzdělání pořádá mezinárodní semináře zabývající se touto problematikou (Rejstřík 2018).

Zbytek jsem rozdělil do dvou skupin. První představují asociace pro které je podoblast vzdělávání podstatná a vyvíjejí v ní skutečnou aktivitu. Druhou skupinu reprezentují asociace, které ji mají uvedenou prakticky pouze mezi podoblastmi, ale o konkrétních krocích jsem nic nenašel a předpokládám proto, že jde o jejich sekundární zájem. Do první skupiny patří Confédération Européenne des Associations de Petites et Moyennes Entreprises, evropská asociaci sdružující 20 asociací malých a středních podnikatelů (Rejstřík 2018). V oblasti vzdělání patří mezi hlavní partnery dvou Erasmus+ projektů, European Dual System a Mobilities for professionals and qualified employees of MSMEs. Vzdělávání a trénink mladých podnikatelů má tato asociace také ve svých cílech (CEA-PME 2019). European testing inspection and certification system, se zabývá testováním, certifikací a inspekcí strojů a personálu v elektrotechnickém průmyslu. V Rejstříku uvádí jako svou podoblast zájmu kulturu a média. Je pro mne překvapivé, že neuvádí vzdělání a odbornou přípravu, jelikož podle svých konkrétních cílů pořádá tréninkové kurzy pro týmy expertů na testování (Rejstřík 2018). Právě tenhle důraz na vzdělání mne vedl k zařazení do této skupiny a ne do skupiny s podoblastí kultury. Další organizací jsou Young Entrepreneurs for Europe, ti sdružují mladé podnikatele. Kromě

vzdělávání je mezi iniciativami i podoblast mládeže (Rejstřík 2019). Účastní se také tři Erasmus+ projektů (European confederation of young entrepreneurs 2019). European federation of financial analysts societies je federací reprezentující organizace v oblasti finančnictví. V oblasti vzdělávání ve finančním sektoru chce patřit mezi nejlepší (Rejstřík 2019). Podle stránek nabízí skutečně širokou škálu vzdělávacích programů včetně letní školy (The european federation of financial analysts societies 2019). Poslední v této části je euRobotics, která se zabývá robotikou v různých oblastech. Podporuje výměnu znalostí jak na pracovní, tak akademické úrovni (Rejstřík 2019).

Druhou skupinu tvoří evropské asociace, které podoblast vzdělání a odborné přípravy mají zaznamenanou v Rejstříku, ale více informací o ní neposkytují ani na vlastních stránkách. Proto předpokládám, že se pro ně nejedná o jednu z primárních oblastí a i z tohoto důvodu se jim zde nebudu příliš věnovat. Sem patří European Organisation of the Sawmill industry zabývající se zpracováním dřeva, European Federation of Catering Equipment Manufacturers, která se zaměřuje na výrobu kuchyňského nářadí, European DIGITAL SME Alliance zastupující zájmy malých a středních podnikatelů v oblasti digitálních technologií a European E-Invoicing Service Providers Association, ta sdružuje rostoucí oblast firem zabývajících se e -fakturami (Rejstřík 2018; 2019). Kromě toho zde patří i European Boatmen's Association zastupující majitelé lodí a European Small Business Alliance hájící zájmy drobných podnikatelů (Rejstřík 2018; 2019).

Potvrdilo se tedy očekávání, že i zde budou nejvíce zastoupeny asociace, ovšem překvapením pro mne bylo nízké zastoupení národních a regionálních asociací, zrovna v oblasti kultury bych čekal větší výskyt. Podobně, jako v předchozí oblasti i zde tedy převažují *Information about European Encompassing Interest*, díky mnoha evropským asociacím. Nečekaným zjištěním pro mě také byla převaha zájmů v podoblasti vzdělání a odborné přípravy. Je pro mne zarážející malý výskyt zájmových organizací v podoblasti kultury. Co se týká oblastí kultury a médií a sportu, je zde sice nízké zastoupení, na druhou stranu skupiny působící v těchto podoblastech ji měly vždy jako svou prioritu. Ukazuje se tedy velký zájem o oblast vzdělávání, kterou zřejmě jak zájmové skupiny, tak i EK, považují za velmi podstatnou. V oblasti sportu se vyskytlo taky malé množství zájmových skupin, ale i zde platí, že pokud se nějaké vyskytly měly v této oblasti primární zájem.

2.3 Zemědělství

V oblasti zemědělství čelí EU mnoha výzvám a také změnám. Do roku 2050 by se měla produkce potravin zdvojnásobit, aby dokázala udržet tempo s rostoucím počtem obyvatel. Zemědělská politika tedy musí pomáhat zemědělcům vyrovnat se s těmito výzvami a dokázat na ně adekvátně reagovat. Tato politika se dotýká celé řady dalších oblastí, např. bezpečnosti potravin, propagaci zemědělských produktů EU nebo kvality potravin. Orgány EU se podílejí na tvorbě legislativy v této oblasti a poté dohlížejí na její implementaci jednotlivými státy a hodnotí úspěšnost. V oblasti zemědělství a souvisejících služeb je zaměstnáno okolo 44 miliónů lidí, jen v samotném zemědělství je to okolo 20 milionů lidí, i tato čísla dokazují důležitost zemědělské politiky (Evropská Unie, 2019). Plně tato politika funguje od roku 1968 a pět cílů této politiky obsahovala už Římská smlouva. Nyní je zemědělská politika rozdělena do dvou hlavních pilířů, I. obsahuje přímé platby zemědělcům a II. rozvoj venkova. V některých obdobích, třeba v 70. letech byla zemědělská politika největší položkou v rozpočtu, zabírala celkem 70%. V poslední době bylo vyvinuto značné úsilí, aby se tyto náklady snížily. Zemědělská politika prodělala několik reforem, např. Fischlerova reforma z roku 2003 nebo tzv. Health check z roku 2008. V současné době již tato politika tvoří přibližně jen 37% rozpočtu, což v porovnání s minulostí je podstatně nižší částka (Bydžovská 2018).

Jelikož do této oblasti zahrnují i bezpečnost potravin, je potřeba napsat něco k této problematice. Týká se třeba hygieny potravin, zdraví farmářských zvířat, zdraví rostlin a používání znečišťujících látek. Na uplatnění a prosazení norem EU v této oblasti dohlížejí členské státy, orgány EU provádějí poté audit. Posouzení rizik ohledně bezpečnosti potravin provádí Evropský úřad pro bezpečnost potravin (Evropská Unie 2019). Vysoké náklady, velká zaměstnanost lidí a důležitost pro budoucnost nejen Evropy. Minimálně už jen kvůli těmto věcem je zemědělská politika velmi důležitá i pro zájmové skupiny.

Do analýzy vstoupilo celkem 28 subjektů, tři z oddílu VI - organizace zastupující místní, regionální a obecní orgány, jiné veřejné či smíšené subjekty, jeden zastupující oddíl I - odborné poradenské společnosti/právnícké firmy/samostatně výdělečně činní poradci. Největší zastoupení měl oddíl II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení. Z pododdílů byly nejčastěji zastoupeny obchodní a podniková sdružení. Subjektů bylo celkem 29, ale jeden byl vyloučen, jde opět o CARwDR a to ze stejného důvodu, jako v předchozích částech. Má očekávání od analýzy této oblasti byla nejistá. Vzhledem k

tomu, že v oblasti zemědělství je vydáváno značné množství legislativy, očekával bych větší množství samostatných firem, které by dodávaly expert knowledge. Ale zemědělci se často sdružují také do asociací, takže i těch jsem očekával značné množství.

V podoblastech zemědělství a rozvoje venkova, společně s bezpečností potravin figuruje pouze pět samostatných organizací⁸. Většina z nich už se v mé analýze objevila. Heineken má podoblast zemědělské politiky a rozvoje venkova přímo mezi svými iniciativami (Rejstřík 2019). DNV GL je v oblasti zemědělství také aktivní, mezi iniciativami má bezpečnost potravin (Tamtéž). Touto podoblastí se zabývá kvůli nárůstu nemocí způsobených kvalitou potravin a tato oblast patří k prioritám (dnvgl.com 2019). Firma Lloyd's Register z Velké Británie má také bezpečnost potravin mezi svými primárními zájmy (Rejstřík 2018). Nabízí v této oblasti široké možnosti poradenství (Lloyd's Register 2019). Bacardi-Martini a SALAR mají mezi podoblastmi zájmů zemědělství a rozvoj venkova, SALAR dokonce i bezpečnost potravin, ale dataily nenabízí ani na svých stránkách (Rejstřík 2019).

V této oblasti fungují dvě regionální asociace, Mission Opérationnelle Transfrontalière zastupující francouzské regiony a VVSG zastupující flanderské regiony. Obě organizace zastupují regiony v širokém spektru záležitostí, včetně zemědělství (Rejstřík 2018, 2019). Dvě národní asociace mají v této oblasti své primární zájmy, jde o Federazione Nazionale Costruttori Macchine per l'Agricoltura, italskou asociaci poskytující služby hlavně v oblasti zemědělských strojů a BLL⁹, asociace německého potravinářského průmyslu (bll.de 2019; Federunacoma 2019). Obě mají mezi svými podoblastmi zemědělství a BLL i bezpečnost potravin (Rejstřík 2018). Jako poslední zde patří FEDIL, který zastupuje lucemburské podniky a hájí jejich ekonomické zájmy, mezi podoblastmi má uvedenou bezpečnost potravin, ale jedná se o jeden ze sekundárních zájmů (Rejstřík 2019). Evropské asociace jsem rozdělil podle podoblastí. Bezpečností potravin se zabývá sedm asociací vyrábějících nejrůznější druhy obalů a kuchyňského náčiní, FEC, ESGA, EUROFEMA, European Domestic Glass, EFCM, Metal Packaging Europe External Affairs a GlassFibreEurope (Rejstřík 2018, 2019). ERPA má také zájem o bezpečnost potravin i když primárně se zabývá kosmetikou, nic konkrétnějšího o dané podoblasti jsem nezjistil ani na stránkách (Tamtéž). EUROFEMA se pak zabývá bezpečností potravin, jelikož vyrábí chemické postřiky, mezi podoblasti zájmů řadí i zemědělství (Tamtéž). Podobným tématem se zabývá i European Crop Care Association,

⁸ viz. Přílohy, Tabulka č.5, zdroj Rejstřík, autorova úprava

⁹ Bund für Lebensmittelrecht und Lebensmittelkunde e.V. de e.V.

kromě postřiků zahrnuje celkově podporu zemědělství (ecca-org.eu 2019). Obě podoblasti mezi zájmy mají uvedeny i EFPPRA, zabývající se zpracováním zvířat a jejich chovem, EFBW zastupující výrobce vody v lahvích, ta má bezpečnost potravin i mezi iniciativami. Kromě těchto asociací to má stejně i IPIFF, asociace podporující šíření hmyzu coby jídla budoucnosti (Rejstřík 2018, 2019). V podoblasti zemědělství jsou tři asociace, European Confederation of Woodworking Industries a European Organisation of the Sawmill industry, které se zabývají kácením a zpracováním dřeva a také Leaseurope, zabývající se leasingem, mezi podoblastmi zájmů má i zemědělství, nicméně zde půjde pravděpodobně o okrajový zájem (Tamtéž). European Small Business Alliance a CEA-PME jsou asociace uvádějící téměř všechny možné podoblasti jako své zájmy i proto je nikam specificky neřadím, navíc z jejich stránek nebylo jasné, zda některá ze zahrnutých podoblastí je skutečně jich zájmem (Tamtéž).

I v této oblasti tedy došlo k výskytu velkého množství evropských asociací. Rozdíl u této oblasti spatřuji ale v tom, že i přes fakt, že samostatné firmy a národní asociace byly méně početné, většina jejich zástupců má v této oblasti skutečně značné zájmy. Velká část jich byla orientována do této oblasti, zvláště pak do podoblasti bezpečnosti potravin, která se i díky problematice obalů jídel a pití stává stále důležitější. Početně tedy převažují evropské asociace a tím pádem *Information about European Encompassing Interest*, nicméně v této oblasti se vyskytuje i několik firem, které díky zájmům v zemědělství budou poskytovat i *Expert knowledge*. Tyto dva druhy tedy budou v této oblasti nejsilnější, samostatných firem je sice méně ale i díky jednodušší vnitřní struktuře mají potenciál být efektivnějším zdrojem informací. Navíc s množstvím legislativy v této oblasti se dá očekávat, že Komise bude požadovat právě detailní a technické znalosti, které nejlépe poskytuje právě tento druh access goods. Na druhou stranu některé zmíněné evropské asociace jsou členem EK v oblasti tzv. food contact materiálů, což zase může usnadnit jejich přístup (ec.europa.eu). Nutné je podotknout, že obě zahrnuté podoblasti se značně prolínají a v některých případech proto může odlišení být velmi obtížné.

Závěr

Problematika lobbingu v EU je velmi rozsáhlou oblastí. Má práce se zaměřila jen na malou část této problematiky. Cílem bylo aplikovat Bouwenův teoretický rámec na tři vybrané oblasti lobbingu, a to na úrovni Evropské komise. K tomu jsem využil Rejstřík zástupců zájmových skupin, z jehož dat jsem čerpal pro svou analýzu.

Má hypotéza zněla: *Samostatné firmy mají nejlepší přístup k Evropské komisi a naopak u národních asociací můžeme zaznamenat nejnižší míru přístupu.* K jejímu zodpovězení jsem také využil několik výzkumných otázek. *Jaké zájmové skupiny zabývající se zemědělstvím nejvíce usilují o přístup k Evropské komisi a jaký typ informací nabízí výměnou za přístup?*

Jsou v oblasti kultury nejaktivnější národní asociace?

Pokud ne, jaký druh zájmových organizací se v této oblasti prosazuje?

Samostatné firmy podle Bouwenovy teorie skutečně získávají nejlepší a nejefektivnější přístup, bohužel tuto hypotézu bylo obtížně ověřit, už jen kvůli tomu, že ve sledovaných oblastech se mnoho samostatných firem nevyskytlo. Asi největší vliv může být patrný v oblasti zemědělství, kde jich sice také nebylo mnoho, nicméně pokud se vyskytly, bylo zemědělství jejich primárním zájmem. Efektivitě národních firem v této oblasti nahrává i velké množství legislativy vydané EU, ke které je potřeba často právě *expert knowledge*, které nejlepě poskytují právě samostatné firmy.

V oblasti zahraniční politiky se potvrdilo mé očekávání, že zde budou převažovat *encompassing goods*, konkrétně IEEI, jelikož v této oblasti jsou nejaktivnější evropské asociace. I přes složitější strukturu a distribuci informací, které musí u asociací projít několika úrovněmi, jsou v této oblasti nejčastěji se vyskytující a mají v ní i nejčastěji hlavní zájmy. To ale reflektuje skutečnost, že se EU snaží v oblasti zahraniční politiky postupovat jednotně, i proto se jeví jako smysluplné, že jsou zde nejvíce zastoupeny právě informace o evropských zájmech, pravděpodobně i kvůli tomuto faktu nejsou v této oblasti samostatné firmy moc úspěšné.

Výsledky v oblasti zemědělství jsou nejednoznačné. Počtem převažují opět evropské asociace, a tedy opět IEEI, ale i přes menší počet zde samostatné firmy mají primární zájmy a jelikož jejich struktura není tak komplikovaná, lze předpokládat, že budou efektivnější při dodávání *expert knowledge*. Tomu napovídá i množství legislativy vydávané v této oblasti, ke které je často potřeba právě detailních informací. Roste zde

počet organizací v podoblasti bezpečnosti potravin, což má návaznost i na udržitelný rozvoj, který se týká i různých typů obalů.

Překvapivé výsledky obsahovala oblast kultury. Nepotvrdilo se mé očekávání, že zde budou převažovat národní a regionální asociace, což bych v této oblasti očekával. Také velký výskyt v skupin v podoblasti vzdělání a odborné přípravy byl překvapující, nízké zastoupení měly podoblasti kultury a také sportu. Ukazuje se tedy, že na vzdělání je skutečně kladen velký důraz, stejně jako na zlepšování schopností zaměstnanců, mnoho zájmových organizací v této oblasti nabízelo trénink zaměstnanců. Na druhou stranu pokud se v podoblastech sportu či mládeže objevila zájmová skupina, šlo o její prioritu, což dokazuje třeba asociace EuropeActive nebo samostatný podnik DFL Deutsche Fußball Liga. Přesto všechno převažují i v této oblasti *Information about European Encompassing Interest*.

Tato práce čelila několika problémům. Ten nejvýraznější představuje samotný Rejstřík. První problém spočívá již v tom, že je pouze dobrovolný a tak zcela neodráží stav lobbingu v EU. I přesto jde zatím o nejkomplexnější nástroj v této oblasti, který od svého vzniku v roce 2008 prošel značným vývojem. Častým problémem je, že zájmové skupiny označí jako své oblasti zájmů i ty, kde zájem ve skutečnosti nemají. Několikrát jsem narazil na skupiny, které měly prostě označeny všechny dostupné oblasti. O zvlášť velký problém se pro mne jednalo v momentě, kdy daná skupina neměla internetové stránky. Dalším problémem pro mne byla dostupnost informací, jelikož ty nejsou vždy poskytovány v anglickém jazyce a i stránky skupin v některých případech neposkytovaly anglickou verzi nebo byla tato verze velmi strohá. I rozdělení do oddílů podle Rejstříku ne vždy funguje přesně, a proto jsem se pro svou analýzu radši spoléhal na uvedenou právní formu, což občas bylo také problematické, jelikož různé státy mají odlišné právní formy, takže v některých případech bylo zařazení obtížné. Zklamáním pro mne byla také téměř naprostá absence konzultantských skupin, což značně ochudilo tuto práci, jelikož se jedná o jednu z forem zájmových organizací, které Bouwen ve své teorii popisuje. Obtížně bylo taktéž optimální zvolení oblastí, především to, které podoblasti do nich zahrnout, a to tak aby vzorek měl přiměřenou velikost, vhodnou pro obsah této práce.

Mnohem lépe se pracovalo s teoretickou částí, která nabízí větší množství zdrojů a literatury. I přes všechny problémy se úspěšně povedlo ve výzkumu aplikovat Bouwenovu teorii a ověřit tak i některá jeho teoretická tvrzení. Tato práce by tedy mohla přispět k praktické aplikaci této teorie. Zároveň může nabídnout i využití Rejstříku jako prostředku pro výzkum zájmových skupin v akademické sféře. V aplikaci Rejstříku do

tohoto způsobu výzkumu spatřuji důležitý přínos. Přispívá taktéž k částečnému poznání toho, jaké zájmové skupiny se v těchto třech oblastech vyskytují.

Možnosti dalšího výzkumu v této oblasti jsou rozsáhlé. Pokud zůstaneme jen u Evropské komise i tak lze rozšířit výzkum na další oblasti nebo zahrnout odlišné typy zájmových skupin. Druhá možnost by mohla být zajímavá, už jen kvůli tomu, zda by se navýšil počet konzultantských společností. Samozřejmě i díky rozvoji rozhodovacích procesů by byl relevantní i výzkum v rámci jiné instituce EU, zejména v Evropském parlamentu, který sdílí Rejstřík s EK. I samotný Rejstřík by možná byl zajímavým předmětem výzkumu, případně regulace lobbingu samotná představuje další možnou oblast výzkumu. Je možnost také úplně detailně se zaměřit pouze na jednu oblast. Téma lobbingu v EU je tedy skutečně objemné a stejně jako samotný lobbing se neustále rozvíjí. Navíc díky mnoha teoretickým přístupům zkoumání zájmových skupin se toto téma opravdu nabízí.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá lobbingem zájmových skupin v Evropské komisi ve třech oblastech. Jedná se o oblasti kultury, zahraniční politiky a zemědělství. K tomu využívá teorii přístupu Pietera Bouwena a data z Rejstříku zástupců zájmových skupin. Časově je omezena nástupem nově složené komise v roce 2014 a končí 1. lednem 2019. Cílem práce bylo zjistit jaké druhy zájmových skupin v daných oblastech nejčastěji působí a také jaké druhy zájmů jsou Komisi nejčastěji poskytovány v uvedených oblastech. Na základě analýzy lze konstatovat, že se ve vybraných oblastech nejčastěji vyskytují evropské asociace a jsou nejvíce poskytovány informace o evropských zájmech. V oblasti zemědělství pak jsou relativně aktivní také samostatné podniky poskytující detailní znalosti.

Klíčová slova: Lobbying, Evropská unie, Evropská komise, zájmové skupiny, teorie přístupu

Abstract

The concern of this bachelor thesis is lobbying in the European commission in three areas, agriculture, foreign policy and culture. To analyze the relation between the Commission and interest groups the thesis uses Pieter Bouwen's theory of access and data from the European Union's Transparency register of interest groups. The timeline of the analysis is from November 2014 when the new Commission was appointed until January 2019. The purpose of this work was to find out what kind of interest groups are most active in those areas and what kind of information the Commission in those areas seeks and gets. Everything is based on Bouwen's theory. The analysis shows that in all areas European associations are the most active and that means that the Commission in those areas gets usually information about European Encompassing Interest. Only in agriculture were also quite a few individual companies with primary interest in this area so only here the Commission gets a bigger amount of Expert Knowledge.

Key words: Lobbying, European Union, European Commission, theory of access, interest groups

Přílohy

Tabulka č.1

Oddíl	Pododdíl	Název organizace	Právní forma
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	podniky a skupiny	Snam,S.p.A. (SNAM)	Joint-stock company
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	podniky a skupiny	ZF Friedrichshafen AG	Akciová společnost
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	podniky a skupiny	DNV GL	Akciová společnost
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	podniky a skupiny	SalzgitterAG (SZAG)	Akciová společnost
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	podniky a skupiny	Bacardi-Martini BV (BMBV)	Akciová společnost
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	podniky a skupiny	Bridgestone Europe (BSEU)	Akciová společnost
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	podniky a skupiny	Fluxys SA	Akciová společnost
VI. Organizace zastupující místní, regionální a obecní orgány, jiné veřejné či smíšené subjekty atd.	jiné veřejné orgány na nižší než celostátní úrovni	Swedish Association of Local Authorities and Regions (SALAR)	Soukromá organizace

Tabulka č.2

Oddíl	Pododdíl	Název organizace	Právní forma
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	Union Internationale des Chemins de Fer (UIC)	Asociace
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	Low Impact Fishers of Europe (LIFE)	ASBL
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	Confédération Européenne des Associations de Petites et Moyennes Entreprises (CEA-PME)	AISBL
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	Airlines for Europe (A4E)	AISBL

II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Confederation of Woodworking Industries (CEI-Bois)	AISBL
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	Bund für Lebensmittelrecht und Lebensmittelkunde e.V. de e.V. (BLL)	Sdružení
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	Young Entrepreneurs for Europe (YES For Europe)	AISBL
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	ECTU - European Shippers' Council (ESC)	ASBL
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Boatmen's Association (EBA)	Nezisková organizace
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Small Business Alliance (ESBA)	AISBL
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Cargo Alliance (ECA)	Asociace
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	Federation of European Explosives Manufacturers (FEEM)	Federace
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	CIRFS: European Man-made Fibres Association (CIRFS)	AISBL
II. interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Network of Transmission System Operators for Gas (ENTSOG)	AISBL
VI. organizace zastupující místní, regionální a obecní orgány, jiné veřejné či smíšené subjekty atd.	jiné veřejné orgány na nižší než celostátní úrovni	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG)	ASBL – nezisková organizace, asociace

Tabulka č.3

Oddíl	Pododdíl	Název organizace	Právní forma
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní	Podniky a skupiny	Heineken N. V.	Public limited liability

sdružení			company/akciová společnost
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	Podniky a skupiny	DNV GL	Akciová společnost
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	Obchodní a podniková sdružení	European Sponsorship Association	Společnost
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	Podniky a skupiny	Bacardi-Martini BV	Akciová společnost
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	Podniky a skupiny	DFL Deutsche Fußball Liga GmbH	Společnost s ručením omezeným
VI - organizace zastupující místní, regionální a obecní orgány, jiné veřejné či smíšené subjekty atd.	jiné veřejné orgány na nižší než celostátní úrovni	Swedish Association of Local Authorities and Regions (SALAR)	Soukromá organizace

Tabulka č.4

Oddíl	Pododdíl	Název organizace	Právní forma
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	FEDIL - The Voice of Luxembourg's Industry	ASBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	Belgian & Luxembourg Federation of Automotive &	ASBL

		Two-wheeler Industry	
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Organisation of the Sawmill industry	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Federation of Catering Equipment Manufacturers	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	Fédération Internationale des Associations de producteurs de Films Headquarters	ASBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	EuropeActive	ASBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	Confédération Européenne des Associations de Petites et Moyennes Entreprises	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European testing inspection & certification system	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	News Media Europe	ASBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	Young Entrepreneurs for Europe	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European DIGITAL SME Alliance	AISBL

II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European E-Invoicing Service Providers Association	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Federation of financial analysts societies	e. V - inkorporovaná asociace
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Boatmen's Association	Nezisková organizace
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Small Business Alliance	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	CIRFS: European Man-made Fibres Association	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	euRobotics	AISBL
VI - organizace zastupující místní, regionální a obecní orgány, jiné veřejné či smíšené subjekty atd.	jiné veřejné orgány na nižší než celostátní úrovni	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG)	ASBL
VI - organizace zastupující místní, regionální a obecní orgány, jiné veřejné či smíšené subjekty atd.	nadnárodní sdružení a sítě veřejných regionálních orgánů a jiných orgánů na nižší než celostátní úrovni	Mission Opérationnelle Transfrontalière	Asociace
I - odborné poradenské společnosti/ právnické firmy/ samostatně výdělečně činní poradci	Odborné poradenské společnosti	European Cosmetics Responsible Person Association	EEIG

I - odborné poradenské společnosti / právnické firmy / samostatně výdělečně činní poradci	Odborné poradenské společnosti	Oksigen lab	ASBL
--	--------------------------------	-------------	------

Tabulka č.5

Oddíl	Pododdíl	Název organizace	Právní forma
VI - organizace zastupující místní, regionální a obecní orgány, jiné veřejné či smíšené subjekty atd.	jiné veřejné orgány na nižší než celostátní úrovni	Swedish Association of Local Authorities and Regions	Soukromá organizace
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	podniky a skupiny	DNV GL	Akciová společnost
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	podniky a skupiny	Bacardi-Martini BV	Akciová společnost
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	podniky a skupiny	Lloyd's Register	Soukromá společnost
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	podniky a skupiny	Heineken N.V.	Public limited liability company/akciová společnost
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	podniky a skupiny	European Fat Processors & Renderers	Organizace

		Association	
--	--	-------------	--

Tabulka č.6

Oddíl	Pododdíl	Název organizace	Právní forma
VI - organizace zastupující místní, regionální a obecní orgány, jiné veřejné či smíšené subjekty atd.	jiné veřejné orgány na nižší než celostátní úrovni	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG)	ASBL
VI - organizace zastupující místní, regionální a obecní orgány, jiné veřejné či smíšené subjekty atd.	nadnárodní sdružení a sítě veřejných regionálních orgánů a jiných orgánů na nižší než celostátní úrovni	Mission Opérationnelle Transfrontalière	Asociace
I - odborné poradenské společnosti/právnícké firmy/samostatně výdělečně činní poradci	odborné poradenské společnosti	European Cosmetics Responsible Person Association (ERPA)	EEIG
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesionální sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Special Glass Association (ESGA)	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesionální sdružení	obchodní a podniková sdružení	FEDIL - The Voice of Luxembourg's Industry	ASBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesionální sdružení	obchodní a podniková sdružení	GlassFibreEurope	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesionální sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Organisation of the	AISBL

sdružení	sdružení	Sawmill industry	
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní podniková sdružení a	European Domestic Glass	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní podniková sdružení a	European Federation of Catering Equipment Manufacturers (EFCEM)	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní podniková sdružení a	European Liaison Committee for Agriculture and agri-food trade (celcaa)	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní podniková sdružení a	The Federation of European manufacturers of Cookware and cutlery (FEC)	Asociace vytvořená pod francouzskou legislativou
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní podniková sdružení a	Metal Packaging Europe External Affairs	ASBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní podniková sdružení a	Confédération Européenne des Associations de Petites et Moyennes Entreprises (CEA-PME)	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní podniková sdružení a	European Confederation of Woodworking Industries	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní podniková sdružení a	Bund für Lebensmittelrecht und Lebensmittelkunde	Sdružení

		e.V. de e.V. (BLL)	
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	Federazione Nazionale Costruttori Macchine per l'Agricoltura	Federace
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	Leaseurope	ASBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Crop Care Association	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Federation of Bottled Waters (EFBW)	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Small Business Alliance (ESBA)	AISBL
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	International Platform of Insects for Food & Feed Association (IPIFF)	Nezisková organizace/asociace
II - interní lobbisté a obchodní/podniková/profesní sdružení	obchodní a podniková sdružení	European Organic Fertilizers Manufacturers Association (EUROFEMA)	Asociace

Prameny

- Adams, Paul. 2002. Can neo-corporatism survive the European Union? (And can the EU survive neo-corporatism?). (online) Dostupné z: <https://www.academia.edu/1865008/Can_neocorporatism_survive_the_European_Union_And_can_the_EU_survive_neo-corporatism_> (23.3.2019)
- Bacardi Limited. 2019. Marketplace. (online) Dostupné z: <<https://www.bacardilimited.com/corporate-responsibility/marketplace/>> (28.3. 2019)

- Beyers, Jan, Bart Kerremans. 2007. Critical resource dependencies and the europeanization of domestic interest groups. (online) Dostupné z: <<http://aei.pitt.edu/7698/1/beyers-j-12f.pdf>> (14.2.2019).
- Bouwen, Pieter. 2009. A comparative study of business lobbying in the European parliament, the European commission and the Council of Ministers. (online) Dostupné z: <http://www.mpi-fg-koeln.mpg.de/pu/mpifg_dp/dp02-7.pdf> (26.3.2019)
- Bund für Lebensmittelrecht und Lebensmittelkunde e.V. de e.V. 2019. „About us“. (online) Dostupné z: <<https://www.bll.de/en/the-bll/about-us>> (12.4.2019)
- Bunea, Adriana. 2014. Evaluating Pluralism: Diversity of interest groups' policy demands and preference attainment in the European Commission's open consultations. Evidence from the EU environmental policy. (online) Dostupné z: <http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/31263/MWP_WP_Bunea_2014_03.pdf> (16.2.2019).
- CEA-PME. 2019. We are european entrepreneurs CEA-PME. (online) Dostupné z: <<http://www.cea-pme.com/>> (26.3.2019)
- Cerulus, Laurens. 2014. „EU lobbyist register to become mandatory by 2017“. (online) Dostupné z: <<https://www.euractiv.com/section/public-affairs/news/eu-lobbyist-register-to-become-mandatory-by-2017/>> (26.3.2019)
- CIRFS. 2017. Members list. (online) Dostupné z: <<https://www.cirfs.org/membership/members>>(25.3.2019)
- Cobb, J. Adam, Gerald F. Davis. 2009. Resource dependence theory: past and future. (online) Dostupné z: <http://webuser.bus.umich.edu/gfdavis/Papers/davis_cobb_09_RSO.pdf> (24.3.2019)
- Cigler, A. J., B. A. Loomis. 2002. „The Changing Nature of Interest Group Politics“. Pp. 1-33 in *Interest group politics*. (online) Dostupné z: <<http://kropfpolisci.com/democracy.loomis.pdf>> (26.3.2019)
- Cropanzano, Russell, Marie S. Mitchell. Social exchange theory: An interdisciplinary review. (online) Dostupné z: <https://media.terry.uga.edu/socrates/publications/2013/05/Cropanzano__Mitchell_2005_S ET_Review_JOM.pdf> (25.3.2019)
- DNV GL. 2019. Services. (online) Dostupné z: <<https://www.dnvgl.com/services?ServiceTypes=1050&takeCount=2&fl=1>> (26.3-2019)
- Entsog. 2018. Mission. (online) Dostupné z: <<https://www.entsog.eu/mission>>(1.4.2019)

Euractiv. 2010. Transparency Initiative. (online) Dostupné z: <<https://www.euractiv.com/section/public-affairs/linksdossier/transparency-initiative/>> (25.3.2019)

Eur-lex. 2016. European economic interest grouping. (online) Dostupné z: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A126015>> (27.3.2019)

Europa.eu. 2019. Klíčová data. (online) Dostupné z: <http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/staticPage/displayStaticPage.do;TRPUBLI CID-prod=EXXDihMUBX2SAwjb_wt8leThsybc4sweLh1WJic5OngZM3Peegmb!-1297884402?locale=cs&reference=KEY_DATES> (25.3.2019)

European confederation of young entrepreneurs. 2019b. Vision – Mission - Goals. (online) Dostupné z: <<http://www.yesforeurope.eu/about-us/vision-mission/>> (23.3.2019)

Euroskop. 2018. Zahraniční a bezpečnostní politika. (online) Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/8916/sekce/zahranicni-a-bezpecnostni-politika/>> (5.4.2019)

Evropská Komise. 2011. Zahraniční věci a bezpečnostní politika. (online) Dostupné z: <<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4f90782b-686a-11e8-ab9c-01aa75ed71a1>> (30.3.2019)

Evropská Komise. 2009. Evropská iniciativa pro transparentnost: Rejstřík zástupců zájmových skupin, rok poté. (online) Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2009/CS/1-2009-612-CS-F1-1.Pdf>> (29.3.2019)

Evropská Komise. 2006. Zelená kniha o Evropské iniciativě pro transparentnost. (online) Dostupné z: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52006DC0194&from=EN>>(25.1.2019).

Evropská Komise. 2001. European Governance: A White Paper. (online) Dostupné z: <http://europa.eu/rapid/press-release_DOC-01-10_en.htm> (1.2. 2019)

Evropská Unie. 2019. Vzdělávání, odborná příprava a mládež. (online) Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/topics/education-training-youth_cs> (29.3.2019)

Evropská Unie. 2019. Zemědělství. (online) Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_cs> (4.4. 2019)

Evropská Unie. 2019. Bezpečnost potravin. (online) Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/topics/food-safety_cs> (5.4.2019)

Evropská Unie. 2019. Zahraniční a bezpečnostní politika. (online) Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/topics/foreign-security-policy_cs> (28.3.2019)

- Falco De Dante, Federico. 2019. „Lobbying EU Trade Policy: Which Are The Most Efficient Points Of Access?“. (online) Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/331064011_Lobbying_EU_Trade_Policy_Which_Are_The_Most_Efficient_Points_Of_Access> (25.2.2019)
- Federunacoma. 2019. Activities. (online) Dostupné z: <<https://www.federunacoma.it/en/chiamo/attivita.php>> (4.4.2019)
- FEEM. 2019. Membership. (online) Dostupné z: <<http://www.feem-europe.org/fr/About-FEEM/FEEM-Membership/>> (29.3.2019)
- FEDIL. 2019. About us. (online) Dostupné z: <<https://www.fedil.lu/en/about-us/>> (26.3.2019)
- FIAPF. 2019. International film festivals. (online) Dostupné z: <<http://www.fiapf.org/intfilmfestivals.asp>> (30.3.2019)
- Giovannoni, Francesco. 2011. „Lobbying versus Corruption“. *CESifo DICE Report* 9 (1): 12-16. (online) Dostupné z: <<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/167025/1/ifo-dice-report-v09-y2011-i1-p12-16.pdf>> (26.1.2019).
- Hargrave, Marshall. 2019. What is GmbH. (online) Dostupné z: <<https://www.investopedia.com/terms/g/gmbh.asp>> (3.4.2019)
- Charrad, Kristina. 2009. Lobbying the European Union. (online) Dostupné z: <http://www.lobbyists.ru/eu/Charrad_Literaturbericht_Lobbying_mit_Deckblatt.pdf> (26.3.2019)
- Katarzyna, Iskra Anna. 2018. Sport. (online) Dostupné z: <<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/143/sport>> (2.4.2019)
- Lebbink, Aleko. 2012. „AISBL vs ASBL: a distinction which is not (necessarily) known“. (online) Dostupné z: <<https://www.lexgo.be/en/papers/commercial-company-law/non-profit-organization-law/aisbl-vs-asbl-a-distinction-which-is-not-necessarily-known,74063.html>> (1.4.2019)
- Lloyd's Register. 2019. Safe & sustainable agriculture, farming & fishing. (online) Dostupné z: <<https://www.lr.org/en/food-beverage-hospitality/primary-production/>> (1.4.2019)
- News media Europe. 2019. Our values. (online) Dostupné z: <<http://www.newsmediaeurope.eu/our-values/>> (28.3.2019)
- Oksigen Lab. 2019. (online) Dostupné z: <<https://www.oksigenlab.eu/>> (3.4.2019)

Register of Commission expert groups and other similarities. 2019. (online) Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=1784>> (3.4.2019)

Rejstřík zástupců zájmových skupin. 2018, 2019. (online) Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/search.do?locale=cs&reset=>

SKL. 2019. School to work. (online) Dostupné z: <<https://skl.se/tjanster/englishpages/activities/schooltowork.11353.html>> (29.3.2019)

Streeck, Wolfgang. 1991. From national corporatism to transnational pluralism: European interest politics and the single market. (online) Dostupné z: <https://kellogg.nd.edu/sites/default/files/old_files/documents/164_0.pdf> (23.3.2019)

The european federation of financial analysts societies. 2019. Summer school. (online) Dostupné z: <<https://effas.net/summer-school-2019.html>> (30.3.2019)

The transfrontier operational mission. 2019. A resource center. (online) Dostupné z: <http://www.espaces-transfrontaliers.org/fileadmin/user_upload/documents/Documents_MOT/PLAQUETTE_MOT_Ressources_reseau_EN.pdf> (27.3.2019)

Truman, B. David. 1951. The governmental process. Connecticut: Greenwood Press Publishers.

Úřední věstník Evropské unie. 2011. Dohoda mezi Evropským parlamentem a Evropskou komisí o zřízení Rejstříku transparentnosti pro organizace a osoby samostatně výdělečně činné, jež se podílejí na tvorbě a provádění politiky EU. (online) Dostupné z: <[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011Q0722\(01\)&from=CS#ntr1-L_2011191CS.01002901-E0001](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011Q0722(01)&from=CS#ntr1-L_2011191CS.01002901-E0001)> (27.3.2019)

VVSG. 2019. (online) Dostupné z: <<https://www.vvsg.be/veiligheid>> (21.3.2019)

Literatura

- Alemann, von Ulrich. 1987. *Organisierte Interessen in der Bundesrepublik*. Opladen: Leske+Budrich.
- Bernhagen, P. and Brauning, T. 2005. „Structural Power and Public Policy: A Signalling Model of Business Lobbying in Democratic Capitalism“. *Political Studies* 53 (1): 43-64.
- Beyers, Jan. 2000. *Het maatschappelijk draagvlak van het Europees beleid en het einde van de permissieve consensus*. Leuven: Katholieke Universiteit.
- Blau, Peter. 1964. *Exchange and power in social life*. New Jersey: Transaction Publishers.
- Bouwen, Pieter. 2002. „Corporate lobbying in the European Union: the logic of access“. In *Journal of European public policy* 9 (3). (online) Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/27264611_Corporate_Lobbying_in_the_European_Union_The_Logic_of_Access> (24.1.2019)
- Browne, W.P. (2002). „Exchange theory and the institutional impetus for interest group formation“. In A.J. Cigler & B.A. Loomis (Eds.). *Interest Group Politics (6th ed.)*, (pp.1-33). District of Columbia: CQ Press.
- Bulholzer, Rene. 1998. *Legislative Lobbying in der Europäischen Union, Ein Konzept für Interessengruppen*. Bern-Stuttgart-Wien: Verlag Paul Haupt.
- Burns, R. Tom, Helena Flam. 1987. *The shaping of social organizations*. London: Sage.
- Burns, R. Tom, Marcus Carson. 2002. „European Union, neo-corporatist, and pluralist governance arrangements: lobbying and policy-making patterns in a comparative perspective“. Pp. 129-175 in *International Journal of regulation and governance* 2 (2). (online) Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/272488194_European_Union_Neo-Corporatist_and_Pluralist_Governance_Arrangements_Lobbying_and_Policy-Making_Patterns_in_a_Comparative_Perspective> (27.3.2019).
- Costa, Hélia, Anna B. Gilmore, Silvy Peeters, Martin McKee, David Stuckler. 2014. „Quantifying the influence of the tobacco industry on EU governance: automated content analysis of the EU Tobacco Products Directive“. *Tobacco Control* 23 (6) 473-476.
- Decre, Julien. 2015. „Interest group representation in the European Union“. *Kent Political Almanac* (2). (online) Dostupné z: <<https://www.kent.ac.uk/politics/gec/research/documents/kpa-2015.pdf>> (21.3.2019)
- Fiala, Petr. 1999. „Definice zájmových skupin“. *Politologický časopis* 6 (1): 52-59.
- Gerring, John. 2006. *Case study research – Principles and practices*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Gorges, J. Michael. 1996. *Euro-corporatism?: interest intermediation in the European Community*. New York: University Press of America
- Hauser, Henry. 2011. „European Union lobbying post-Lisbon: An economic analysis“. Pp. 680-709 in *Berkeley Journal of International Law* 29 (2). (online) Dostupné z: <<https://scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1411&context=bjil>> (26.3.2019)
- Henning, C.H.C.A. 2004. „Modelling the Political Influence of Interest Groups: Theory and Empirical Evidence from European Agricultural Policy“, in A. Warntjen and A. Wonka (eds.) *Governance in Europe: The Role of Interest Groups*. Baden-Baden: Nomos.
- Jacobs, David. 1974. „Dependency and vulnerability: An exchange approach to the control of organizations“. Pp. 45-59 in *Administrative Science Quarterly* 19 (1). (online) Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/2391787.pdf?seq=1#page_scan_tab_contents> (28.3.2019)
- Kaneworthy, Lane and Streeck W. „Theories and practices of neocorporatism“. Pp.441 - 460 in Thomas Janoski (ed.). *The handbook of political sociology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lehmbruch, Gerhard. 1979. "Liberal Corporatism and Party Government," in Philippe C. Schmitter and Gerhard Lehmbruch, (eds.). *Trends Toward Corporatist Intermediation*. London: Sage.
- Levine, Sol, Paul E. White. 1961. „Exchange as a conceptual framework for the study of Interorganizational Relationships“. Pp. 583-601 in *Administrative Science Quarterly* 5 (4). (online) Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2390622?seq=1#page_scan_tab_contents> (27.3.2019).
- Lowery, David. 2007. „Why do organized interests lobby? A multi-goal, multi-context theory of lobbying“. Pp. 29-54 in *Polity* 39 (1). (online) Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/4500263?seq=1#page_scan_tab_contents> (25.3.2019)
- Mahoney, Christine. 2007. „Lobbying Success in the United States and the European Union“. *Journal of Public Policy* 27 (1): 35-56. (online) Dostupné z: <<https://www.jstor.org/stable/4007826>>
- Michalowitz, Irina. 2002. „Beyond corporatism and pluralism: Towards a new theoretical framework“. in: Warleigh, A. and Fairbrass, J., (Eds.). *Influence and Interests in the European Union: The New Politics of Persuasion and Advocacy*. Pp 35-53.

- Milbrath, W. L. 1960. „Lobbying as communication process“. in *The public opinion quarterly* 24 (1): 32-53. (online) Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2746664?seq=1#metadata_info_tab_contents>
- Miller, Karel, Šárka Laboutková, Petr Vymětal. 2010. Lobbing v moderních demokraciích. Praha: Grada.
- Molina, Oscar, Rhodes M. 2002. „Corporatism: The past, present, and future of a concept“. in *Annual review of Political Science* 5 (1). (online) Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/249557107_Corporatism_The_Past_Present_and_Future_of_a_Concept> (26.3.2019)
- Nye, S. J. 1967. „Corruption and political development: A cost-benefit analysis“. *American Political Science Review* 61 (2): 417-427. (online) Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1953254?seq=1#metadata_info_tab_contents> (27.3.2019)
- Ottaway, Marina. 2001. „Corporatism goes global: International organizations, nongovernmental organizations networks, and transnational business. *Global Governance* 7 (3). (online) Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/27800304.pdf?seq=1#page_scan_tab_contents> (21.2.2019)
- Pfeffer, Jeffrey, Gerald R. Salancik. 1978. The external control of organizations: A resource dependence perspective. New York: Harper & Row.
- Pfeffer, Jeffrey. 1982. Organizations and Organization Theory. London: Pitman.
- Pfeffer, Jeffrey. 1997. „The development and scope of organization studies“. Pp. 1-80 in *New Directions for Organization Theory: Problems and Prospects*. (online) Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/246935427_New_Directions_for_Organization_Theory_Problems_and_Prospects> (28.3.2019)
- Rometsch, Dietrich, Wolfgang Wessels. 1997. „The Commission and the Council of the Union“. in Geoffrey Edwards and David Spence (eds.). *The European Commission*. London: Catermill Publishing.
- Řichová, Blanka. 2000. Přehled moderních politologických teorií. Praha: Portál.
- Salisbury, H. Robert. 1984. „Interest representation: The dominance of institutions“. Pp. 64-76 in *The American political science review* 78 (1). (online) Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1961249?seq=1#page_scan_tab_contents> (27.3.2019)
- Scharpf, Fritz. 1999. „Legitimacy in the multi-actor European polity“. in Morten Egeberg and Per Laegreid (eds), *Organizing Political Institutions. Essays for Johan P. Olsen*. Oslo: Scandinavian University Press.

Schmitter, C. Philippe. 1979. „Still the century of corporatism?“. Pp. 7 – 52 in Philippe C. Schmitter, Gerhard Lehbruch. *Trends toward corporatist intermediation*. (online) Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1406080?seq=1#page_scan_tab_contents>

Spence, David. 1997. „Staff and personnel policy in the Commission“. in Geoffrey Edwards and David Spence (eds.). *The European Commission*. London: Catermill International.

Vymětal, Petr. 2010. „Co je lobbying? Vymezení, tradice, diskurz a praktiky lobbingu“. in Karel B. Müller (ed.). *Lobbying v moderních demokraciích*. Grada Publishing: Praha.

Wilson, Frank. 1983. „Interest groups and politics in western Europe the neocorporatist approach“. in *Comparative Politics* 16 (1) Pp. 105-123. Dostupné online z: <https://www.jstor.org/stable/421599?seq=1#page_scan_tab_contents> (24.3.2019)

Zabkowicz, Anna. 2014. „Organized economic interests and european integration: the question of (neo)corporatism“. in *Quarterly Journal of Economics and Economic Policy* 9 (1). (online) Dostupné z: <<http://economic-research.pl/Journals/index.php/eq/article/view/321/289>> (25.3. 2019)

